

4/2019

říjen
listopad
prosinec

III . ročník

ZHOŘ

ART

**Populárně vědecký a odborný občasník
zaměřený na kulturu, umění a výtvarnou pedagogiku**

Vydává **spolek přátel umění Dr. Igora Zhoře**
ve spolupráci s uměleckými spolky ČR a osobnostmi VIP
s bohatými zkušenostmi
na poli a kolbištích kulturní fronty

© ART – TISK ŠUMICE 2019

ZHOŘ art

**Populárně vědecký a odborný
občasník zaměřený na kulturu,
umění a výtvarnou pedagogiku**

Vydává

Spolek přátel umění prof. Dr. Igora Zhoře

Elektronický časopis určený pro příznivce a sympatizanty učení J. A. Komenského, výt. pedagoga Dr. Igora Zhoře a pro milovníky umění časů blahé paměti. Časopis je nezávislý a jeho obsahem jsou pouze nepopíratelná a nezvratitelná fakta, vycházející z doložitelných historických a dějepisných skutků a pravd založených na logice a racionální věcné argumentaci. Nevyhýbá se aktualitám a problematice současnosti. Časopis vychází v programu PDF.

Adresa redakce:

68731 ŠUMICE 110, okres Uherské Hradiště
Telefon (mobil): 723 920 492; 603 98 45 69

Příspěvky od vybraných dopisovatelů, přihlášky k účasti na diskuzích... lze redakci zasílat po telefonické dohodě nebo na e-mail adresu:

Zhor Art <zhor-art@outlook.com>

Uveřejněné obrazové i textové materiály využívají povolených webových stránek, soukromé sbírkové archivy a knihovny se souhlasem jejich majitelů

Členové redakce:

Lumír Stehlik – redaktor literární rubriky

Alena Klínová - Brejchová – spisovatelka, básnička,

Vladimír Pospíšil – redaktor, výtvarný teoretik, stálý dopisovatel

Vladimír Kodala – malíř; *Bo.A Drena Goldfinch* – Edinburgh, Londýn, zahraniční zpravodajství z oblasti kultury;

Šéfredaktor:

PaedDr. Oldřich Páleníček, dr. h.c.

Časopis vychází zdarma, šíření e-mailem povoleno,
kopírování zapovězeno!

OBSAH čísla

4/2019 - ročník třetí

ŘÍJEN – LISTOPAD
PROSINEC

KALENDÁRIUM

EDITORIAL

**VSTUP DO STUDIA
TEORIE VÝTVARNÉHO
UMĚNÍ**

SPIRITUALITA A UMĚNÍ

- díl druhý – *Irena Goldfinch*

A - UMĚNÍ PERFORMANCE

B - UMĚNÍ INSTALACE

C - VIDEO ART

SVĚT LITERATURY:

prózy a poezie – *Lumír Stehlik*

A - ZAČÁTKY MODERNÍ

ČESKÉ POEZIE

B - ČESKÁ POEZIE PRVNÍ

POLOVINY 20. STOLETÍ

C - SPISOVATELE KOMUNISTÉ

KOMUNISTICKÝM DĚLNÍKŮM

D - REFLEXNÍ a MEDITATIVNÍ

LYRIKA

E - POEZIE DUCHOVNÍ

a KŘESŤANSKÉ ORIENTACE

F - VÝTVARNÉ POSTŘEHY

SPISOVATELKY ALENY

KLÍMOVÉ - BREJCHOVÉ

MILAN KUNDERA

OSOBNOSTI

ALEXANDER DUBČEK

SLOVO A ČAS

IVAN STĚPANOVIČ KONĚV - socha

STALINŮV POMNÍK na Letné

VÝSTAVY KONCERTY

A - PLÁNY NG na rok 2020

SCHWARZENBERSKÝ PALÁC

B - FILHARMONIE BRNO

K BEETHOVENOVÝM

NAROZENINÁM

ŠKOLA MLADÝCH

GRAFIKŮ - KOLÁŽ

ČESKÁ GRAFIKA

KAREL WELLNER

Vladimír Pospíšil

TISKOVÉ ZPRÁVY

80 let SUPŠ v UHERSKÉM

HRADIŠTI

CESTUJEME S KNIŽNÍ ZNAČKOU -

Vladimír Pospíšil

Z NAŠEHO ARCHIVU

SBÍREK A KNIHOVNY

JOSEF BENEŠ

Redakční uzávěrka

příštího čísla

ZHOŘ ART č.1. - ročník IV.

15. březen.2020

KALENDÁRIUM

ŘÍJEN

1.10.1931 - * **JIŘÍ SUCHÝ** – dramatik , výtvarník

1.10.2019 - † **KAREL GOTT** – český zpěvák

26.10.1901 - * **VL. KARFÍK** – československý architekt
a vysokoškolský pedagog

1.10.1951 - † **KAREL TEIGE**, čs.publicista, grafik, teoretik umění

1.10.2018 - † **CHARLES AZNAVOUR**,
francouzský zpěvák, skladatel a šansoniér

2.10.1946 - + **EDUARD BASS**, čs.spisovatel a novinář

3.10.1901- * **FRANTIŠEK HALAS**, čs. básník

4.10.1906 - * **LADISLAV PEŠEK** - divadelní a filmový

4.10.1945 - + **VLADIMÍR RENČIN** – český grafika karikaturista

5.10.1873 - † **JOACHIM BARRANDE** – franc. geolog a paleontolog

5.10.1936 - * **VÁCLAV HAVEL** – čs. dramatik, státník, president ČR

6.10.2019 - † **VLASTA CHRAMOSTOVÁ** –čs. herečka

7.10.1923 - * **BŘETISLAV POJAR** – scénárista a režisér animovaných filmů,
spolupracovník Jiřího Trnky

7.10.1953 - † **EMIL FILLA** – čs. malíř výtvarný teoretik

8.10.1838 - * **JAN GEBAUER** – čs.filolog, národopisec a badatel. Společně
s T.G.M. dokázal nepravost Rukopisů zelenohorského
a královédvorského

8.10..1911 - * **KAREL VLACH**, čs. dirigent a skladatel

9.10.1636 - † **KAREL st. ze ŽEROTÍNA** – politik, spisovatel, moravský
protestantský šlechtic

10.10.1813 - * **GIUSEPPE VERDI** – italský skladatel

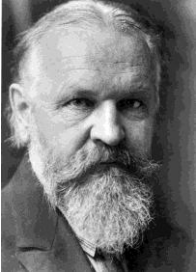

10.10.1956 - † **JAN KOBZÁŇ** – valašský malíř,grafik
a spisovatel – národopisec

11.10.1901 - * **EMIL HLOBIL** –čs. skladatel a pedagog

11.10.1913 - * **MÁRIA ŽELIBSKÁ** - malířka a grafička, zasl.umělkyně

12.10.1991 - † **JOSEF ANTEK** – čs. sochař a řezbář

13.10.1941 - † **FRANTIŠEK BÍLEK**, - český sochař

13.10.1961 - † **GRACIÁN ČERNUŠÁK** - čs.hudební historik a kritik

13.10.1863 - * **JOSEF MARHAUT** – brněnský žurnalista a prozaik

14.10.1771 - † **F.X.BRIXI** – čs.skladatel a varhaník

14.10.1861 - * **ALOIS MRŠTÍK** – čs.spisovatel

15.10.1856 - * **OSCAR WILDE** – angl. spisovatel

15.10.1886 - * **VRATISLAV H. BRUNNER** – čs. malíř a grafik

16.10.1888 - * **EUGENNE O'NEILL** – amer.dramatik, nositel Nobelovy ceny

16.10.1676 - † **ADAM MICHNA z OTRADOVIC** – čs. hud. skladatel

17.10.1988 - † **JOSEF VLACH** - houslista a dirigent

18.10.1931 - † **THOMAS ALVA EDISON** – amer. vynálezce

18.10.1946 - † **LADISLAV JAN ŠALOUN** – čs. sochař

20.10. 1931 - * **HANA HEGEROVÁ** – čs. šansoniérka

21.10.1933 - * **ZDENA SALIVAROVÁ** – prozaička a překladatelka.
Úzce spolupracovala se spisovatelem J.Škvoreckým.

22.10. 1811 - * **FRANZ LISZT** – maď.skladatel a klavírista

22.10.1906 - † **PAUL CÉZANNE** – franc.malíř,
„otec“ moderního malířství

24.10.1601 – † **TYCHO DE BRAHE** - dánský astronom

25.10.1838 - † **GEORGES BIZET** – franc. skladatel

25.10.1881 - * **PABLO PICASSO** – španěl.malíř

25.10.1893 - † **PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ** – ruský skladatel

26.10.1861-* **JOŽA UPRKA** - významný čs. malíř moravského národopisu

26.10.1901 - * **VLADIMÍR KARFÍK** – architekt a designer

28.10. 1918 - **VYHLÁŠENÍ SAMOSTATNOSTI ČECHŮ A SLOVÁKŮ**

28.10.1886 – odhalena v New Yorku **SOCHA SVOBODY** – symbol USA – dar franc. lidu

28.10.1466 - * **ERASMUS ROTTERDAMSKÝ** – nizozemská humanista a myslitel – reformátor

31.10.1821 - * **KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ** – čs. politik a novinář

LISTOPAD

1.11. – každým rokem – **VŠECH SVATÝCH**

1.11.1945 – V Londýně zakládající konference **UNESCO /44 STÁTŮ/**

1.11.1896 - * **KAREL ŠEJNA**, český dirigent

3.11.1926 - * **MIKOLÁŠ MEDEK** – čs.malíř - surrealista

4.11.1847 - † **F.MENDELSSOHN – BARTHOLDY**,
německý hud. skladatel

4.11.1936 - * **JAN TŘÍSKA** – český herec

5.11.1890 - * **JAN ZRZAVÝ** – čs. malíř a grafik

5.11.1836 - † **K.H.MÁCHA** – český básník

5.11.1916 - † **FRANTIŠEK ŽENÍŠEK** – čs.malíř

6.11.1976 - † **VÁCLAV ČTVRTEK**, čs.spisovatel pro děti a mládež

6.11.1893 - † **PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ** , ruský skladatel

7.11.1811 - * **KAREL JAROMÍR ERBEN**
čs. básník a historik

7.11. 1992 - † **ALEXANDER DUBČEK** - Československý politik slovenské národnosti, hlavní osobnost pražského jara 1968 a zakladatel nové platformy „socialismu s lidskou tváří“

8.11.1841 - * **JAN OTTO** – historicky největší čs. nakladatelství, vydal „Ottův slovník naučný“

11.11.1821 * **F.M.DOSTOJEVSKIJ** - ruský spisovatel

12.11. 1951 - + **KONSTANTIN BIEBL** – čs.-básník a spisovatel

11.11.1891 - * **PHDR. JAN MUKAŘOVSKÝ** – literární vědec a estetik

12.11.1866 - * **STANISLAV SUCHARDA** – sochař a medailér

14.11.1901 - * **CYRIL BOUDA**, malíř a grafik

15.11.1916 - † **FRANTIŠEK ŽENÍŠEK** . čs. malíř

15.11.1950 - † **VOJTĚCH JASNÝ** - česko-americký scenárista,
filmový režisér a vysokoškolský pedagog

15.11.1976 - † **JEAN GABIN (Gabén)** – francouzský film. Herec

16.11.1971 - † **JOSEF KAINAR** – čs.spisovatel

18.11.1786 - * **CARL MARIA von WEBER** – něm.hud.skladatel a dirigent

19.11.1711 - * **M.V.LOMONOSOV** – ruský přírodovědec

22.11.1916 - † **JACK LONDON**, amer. Spisovatel

24.11.1571 - † **JAN BLAHOŠLAV**, čs.spisovatel, biskup Jednoty bratrské

25.11.1895 - * **LUDVÍK SVOBODA**
armádní generál a prezident československé republiky

26.11.1926 - † **ELIŠKA KRÁŠNOHORSKÁ** – čs. básnířka,
libretistka Bedřicha Smetany,..

27.11. 1876 - * **VIKTOR KAPLAN** - česko-německý technik
a vynálezce turbíny

27. 11.1921- * **ALEXANDER DUBČEK** – československý politik

18.11. 1881 - * **STEFAN ZWEIG** – rakouský spisovatel

28.11.1911 - * **VÁCLAV RENČ**, český básník a dramatik

30.11.1911 - * **JOSEF ANTEK** – sochař

30.11.1926 - * **VOJTĚCH JASNÝ**– režisér a scénárista („Až přijde kocour“, „Všichni dobří rodáci“ ...)

30.11.1956 - † **LUDVÍK KUBA** – malíř, folklorista
a spisovatel

PROSINEC

3.12. 1621 – * **BOHUSLAV BALBÍN** – český historik

5.12. 1901 – * **WALT DISNEY** . amer. Filmový kreslíř a herec

5.12. 1791 - † **W.MOZART** - rakouský skladatel klasicismu

6.12.1926 - † **CLAUDE MONET** – franc. malíř

6.12. 1928. - ***PhDr. ZDENĚK MAHLER** – český spisovatel,
režisér, scénárista, historik

7.12. 1891- * **FERENC FUTURISTA** , kabaretní a film. herec

7.12.1856 - * **JIŘÍ FANTA** – čs. architekt

8.12. 1731 - * **F.X.DUŠEK**, český skladatel a klavírista

9.12. 1871 - † **JOSEF MÁNES** – zakladatel a klasik novodobého čs.malířství

10.12. 1921 – * **AMBROŽ ŠPETÍK**, sochař – díla na sv. Hostýně, ve Valašském
Slavíně

11.12. 1901 – * **JAROSLAV MARVAN** – český herec

12.12. 1821 – * **GUSTAV FLAUBERT**, franc. spisovatel

14.12.1546 - * **TYCHO de BRAHE** – dánský astronom

15.12.1911 - **stanul na Jižním pólu první člověk – Nor ROAL AMUNDSEN**

18.12. 1751 – † **KILIÁN IGNÁC DIEZENHOFER**, arch. a stavitel baroka

18.12. 1871 – * **JAN KOTĚRA** – architekt, malíř a grafik

18.12.2018 - † **JANA ŠTĚPÁNKOVÁ** – divadelní a filmová herečka, dcera Nár.umělce Zdeňka Štěpánka a herečky Eleny Hálkové, po matce pravnučka českého básníka Vítězslava Háłka. Sestra herců Petra a Martina Štěpánka.

21.12.1941 - † **KAREL HAŠLER** – čs. skladatel

21.12.1926 - * **ARNOŠT LUSTIG** - čs.spisovatel

24.12. 1546 - * **TYCHO DE BRAHE** – dánský astronom

24.12. 1896 - * **ALOIS SCHNEIDERKA**, malíř

24.12.2019 - † **TAĚÁNA FISCHEROVÁ** - česká herečka a politička

27.12. 1571 - * **JOHANES KEPLER** - něm. Hvězdář

27.12. 1846 - * **ZIKMUND WINTER** - č.spisovatel a historik

28.12. 1966 - † **VINCENC MAKOVSKÝ** – český sochař

30.12.1756 - * **PAVEL VRANICKÝ** – čs. hud. skladatel

EDITORIAL

Vítám Vás, milí čtenáři, na prahu roku 2020. Skončil rok 2019, který byl pro nás mimořádně bohatý, pestrý ba dokonce i smutný. Z našich řad totiž bohužel odešlo do světa věčného ticha více než několik významných osobností, z nichž se nás mj. dotkl i odchod osobnosti Karla Gotta a osobně mě - jeho vize budoucnosti. Neušly mně také ty nejpodstatnější galerijní, muzejní i jiné kulturní aktivity. Sledoval jsem všechny ty trendy a módní excesy a přemýšlím, proč a jak se dnes pod vlivem globalistického celosvětového nazírání politiků, ekonomů (atd.) všechno unifikuje a nadřazuje nade vše co představuje kulturu, dějiny i historii v tradičním pojetí. Ani příroda nám není příliš nakloněna. S výjimkou několika regionálních oblastí v republice, je iniciátorů o udržení a šíření národních a vlasteneckých tradic méně a méně. Světový kybernetický gigabrontosaurus nás šíří pomalu ale jistě, a přeměňuje náš mozek v remosku a pečící troubu, v níž se všechno upravuje v jeden nám společný dobře ochucený steak. Nemáme se špatně, ztrácíme ale nepozorovatelně svou identitu. Děje se tak skrytě, konzumace již probíhá a je neodvratitelná a odpadků je tolik, že kontejnery na ně nestačí. Za „pár“ roků ani moře nebude stačit. Málokdo tuto světovou „vývozní realitu“ ale prohlédne, málokdo jí odolá. Odhaduji tak, že z desetimilionové populace „Česka“ můžeme hovořit maximálně o jednom odolném a neinfikovaném procentu, tedy asi o stu tisíc lidí (statisticky myšleno).

Skutečností je, že výstavy, divadla, koncerty a další kulturní produkce navštěvuje jen určitá část populace - určitá generace a její příznivci. Není jich mnoho. Rozhodující je v dnešním světě fakt, že na kvalitu veškerého dění má ohromný vliv vládní rozpočet ministerstva kultury, který byl, je a pravděpodobně stále bude ve svých požadavcích někde až na konci nekonečné a hladové fronty našich finančních potřeb. I kdybychom hovořili o desíti či dvaceti miliardách Kč (můj přehnaný odhad!), pak přesto tato částka představuje ve státním rozpočtu maximálně dvě procenta. Děsivé málo! Nejsem ekonom, ale do pozice kvantitativních ukazatelů lze s trochou analytických a logických úvah rychle nahlédnout a prohlédnout! **Jak se bude vyvíjet příští rok? A jak roky další?** Svět kulturního dění je velmi těžko průhledný, neboť se v něm jedná především o duševní skryté bohatství. Určitě si přejeme být všichni vzdělaní, mít značné odborné vědomosti, dokázat se co nejlépe uplatnit a co neobjektivněji se v něm orientovat, ale i v ostatních oblastech našeho života. Chceme se také před ostatním světem reprezentovat jako kulturní a mravně vyspělý stát s vynikajícím tradicemi. Svět se ale bohužel mění závratným tempem, jeho dějiny a naše historie i zcela nedávna se přehodnocuje, informací i zbytečných a „prázdných“ je ohromné množství, pohlcují nás, kradou nám ze života čas a stávají se pro svou kvantitu chaoticky matoucí a tím i objektivně nedostupné. Zastánců tradic, pamětníků starší generace či dožívající generace je přirozeně méně a méně - a tím celá společnost ztrácí na zajímavé schopnosti objektivně vnímat skutečnost, v klidu si vyměňovat názory a správně reagovat na informace a desinformace a dokonce i na správné argumentace, které byly ještě nedávno nezvratitelnou pravdou. Srovnávají se věci nesrovnatelné a vše má tendenci jaksí se paušalizovat do jedné šablony bez ohledu na to, že každá událost, každá situace a každá věc má svůj pevný individuální historický vývoj, v jehož důsledku vzniklo určité bohatství. Popíráním nebo jeho přeměnou v jinou kvalitu, rodí se v myslích nových mladých historiků a nezkušených pseudo“znalců“ „nové pravdy“, které ve svém důsledku mohou v blízké i dálnější budoucnosti napáchat tak nevyčísitelné škody, že povedou nakonec ke zničení všeho, co naši předkové vybudovali.

Vstupme proto do nového roku 2020 s vírou a s přesvědčením, že smysl našeho života je v poznání pravdy, a že vtloukat do hlavy nesmysly je našemu životu a našim potomkům smrtelně nebezpečné. O to se pokoušel i Mistr Jan Hus. A jak dopadl? Dějiny se opakují a jsou obsaženy ve spirále našeho života. Tak zkusme být optimisty a držme se starého a pravdivého rčení : **že totiž třikrát měř a jednou řež ! ! !** A potom mluv! Snad bude nový rok lepší a ještě více k našim srdcím a k našemu zdraví příznivější, než tomu tak bylo v roce uplynulém.

Váš Oldřich Páleníček

VSTUP DO STUDIA TEORIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

letem – světem

SPIRITUALITA A UMĚNÍ – pokračování - díl druhý

Navazujeme na Reindhartův Černý čtverec, kde se umělec snaží vytvořit to, co popsal jako čistou, abstraktní, (ne)-objektivní, nadčasovou, bezprostorovou, neměnnou, bezvztahovou, nezaujatou malbu, objekt, který je sebevědomý, absolutní, transcendentální, spočívající jen sám v sobě, tedy v umění samém.

Dnešní doba klade otázku jaké formy by mělo duchovní umění nabývat? Zmíněno v předchozím pojednání, situace byla pro umělce před modernismem velmi odlišná, protože byli vázáni zvláštnostmi ikonografie a svázáni prostředím a někdy byli povinni pracovat ve službě církve. V současné době mohou umělci kombinovat žánry, materiály a formy a reprezentovat řadu globálních témat, z nichž některá se přímo týkají společenských otázek, zatímco jiná jsou univerzálnější a nadčasová. Mezi zajímavá témata patří válka proti teroru, křehkost těla, konzumerismus a lidská práva. Někteří umělci výslovně používají nápady a symboly z náboženských nebo mytologických tradic k vyjádření svých myšlenek; jiní mají k spiritualitě přístup „pick-and-mix“ /náhodný výběr a jejich kombinace/, kde se spojují aspekty různých tradic, včetně osobních přesvědčení. Není zdaleka nutně pravda, že nejvýznamnější duchovní reflexe je v explicitně náboženském umění. Většina současných umělců je přitahována ke světským zdrojům - obyčejným objektům, motivům, symbolům a metaforám - kde při setkání s nimi dochází k transformaci.

V „Rozjímání o duchovním ve výtvarném umění“ (2011), Rina Ary**a diskutuje o dvou imperativech, které je třeba vzít v úvahu při mapování paradigmatu pro spiritualitu - **význam kontextu a důležitost divákova vnímání. Umístění a prostředí uměleckého díla ovlivňuje způsob, jakým čteme dílo; osvětlení, meziprostorové vztahy a role diváka jsou určujícími faktory při vytváření významu. Posun kontextu může změnit čtení díla. Vnímavost indikuje míru otevřenosti, míru, do jaké je divák schopen emočně a jinak pohybovat uměleckým dílem. Receptivita obvykle znamená ochotu obětovat čas, využít koncentraci a umožnit umělecké dílo. Nedostatek otevřenosti k určitému uměleckému dílu, nebo vůbec umění obecně, nepřispěje k duchovním pocitům.** Posledním faktorem, který je třeba řešit, jsou záměry umělců. V mnoha uměleckých dílech, které jsou popsány jako vyvolávající duchovní zážitky, nemůžeme předpokládat, že to umělec zamýšlel. Tím se nedoceňuje zkušenost, ale ukazuje se často osobní a subjektivní povaha pohledu, jakož i různé způsoby jednání s duchovním.

NOVÁ MEDIA A SPIRITUALITA

Patří sem umění instalace, kde je umění vytvořeno pro konkrétní místo (specifické pro konkrétní místo nebo citlivé pro dané místo), často dočasně; vyznačuje se vynalézavým využitím prostoru a vnitřním dialogem mezi objekty v prostoru. Art performance, jak název napovídá, zahrnuje umělce jako umělce při tvorbě díla, často prostřednictvím interakce s publikem a využíváním jeho těla jako platformy kreativity.

New Media je zastřešující pojem, který označuje změny v elektronické komunikaci, ke kterým došlo od příchodu digitální technologie v 80. letech, jako je video a počítačové umění. Zde popsané formy zvou jiné a intimnější typy interakce než formy tradičních médií a oživí vznešené v technologickém médiu.

Pasivní prohlížení malby na zdi nebo sochy na soklu je nahrazeno aktivní účastí v multisenzorické oblasti, která vyžaduje mnohem více než jen prohlížení a zahrnuje procházení, skrz a někdy i do samotného uměleckého díla. Je nemožné vnímat práci v jednom časovém období a pro pochopení práce je nutná nepřetržitá interakce. Na rozdíl od mylné představy, že technologie distancuje lidi od jejich těl, digitální multimédia často zvyšují smysl fenomenologického nebo ztělesněného.

Diváci se musí více obětovat v přístupu k umění, včetně vzdání se času, vyjednávání uměleckého díla (což může zahrnovat následující pokyny), interakce s umělci a vystavování se riziku.

Tato transakce uzavírá mezeru mezi divákem a uměleckým dílem, když se první umělec ponoří do umění a zaplete se do významu díla. V mnoha případech vyžaduje práce ochotnou interakci diváka, který se stává účastníkem, někdy kolektivně, na tvorbě smyslu prostřednictvím rituální akce. Interakce s uměleckým dílem zahrnuje také potenciál pro transformaci našeho vnímání pozemské reality.

Riziko je spojeno s tím, že „bezpečnost“ rámu nebo soklu je zadržena a divák je v bezprostředním a individualizovanějším vztahu s umělcem a uměleckým dílem a musí být vnímavý k jejich nad intelektuálním požadavkům.

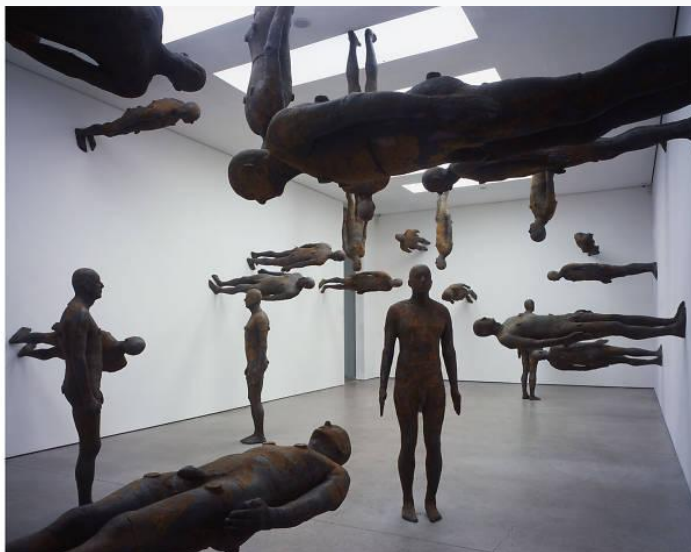
Dalším faktorem, který je třeba vzít v úvahu, je kontext. Duchovní zážitky se již neomezují pouze na náboženské budovy, ale lze je najít v různých světských prostorech - muzeum, umělecká galerie, přírodní park - dočasně nebo dlouhodobě. To zahrnuje rozšíření kontextu, ve kterém jsou vystavována umělecká díla, jakož i rozmazání hranic mezi posvátným a světským.

UMĚNÍ INSTALACE

Práce **Anthonyho Gormleye** se týká ontologického vztahu mezi člověkem a jeho prostředím. Umístí své tělo odlitky, založené na lidském těle, často své vlastní, na různá místa, obvykle venku. Představuje to odklon od Land Art v 60. a 70. letech 20. století, který byl hlavně o využití přírody jako nástrojů a pozadí pro umění. Zde si Gormley vybírá městské prostředí, aby prezentoval své postavy. Obvykle jsou umístěny samy o sobě, v nečekaných umístěních - na vrcholu budovy nebo s výhledem na dálnici A1 v Gateshead (kde je umístěn Anděl severu [1998]) - postavy nutí lidi zastavit se v jejich stopách. Při práci dochází k šoku, protože některé jeho postavy na dálku vypadají jako potenciální sebevražděné oběti. Umělcova bezútešná metafora duchovní prázdnoty ve městě signalizuje globální krizi v osobní identitě. Místa se mění, ale lidé zůstávají v podobných stavech izolace a zoufalství.

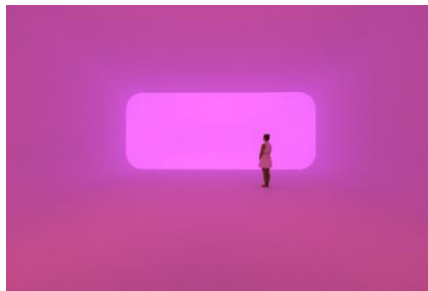
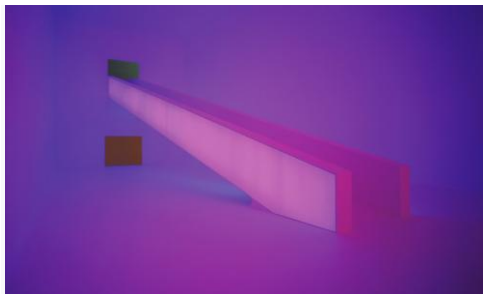
Na jiném místě (1997) stojí sto litinových figurek směrem k moři na pláži Crosby nedaleko Liverpoolu. Přílivové změny vytvářejí dojem lidí, kteří jdou do moře. V roce 1994, Gormley získal Turnerovu cenu za pole, série 35,000 ručně vyráběných hliněných postav umístěných v galerijním prostoru, který při pohledu na dálku vyplnil prostor. Existuje řada verzí pole, z nichž každá je výsledkem spolupráce s vybranými komunitami, kde každá postava byla vyrobena jednotlivcem, jehož jedinečné tvarování určovalo podobu postavy.

Při jednom čtení byl společný akt přispívající k něčemu, co bylo větší než já, sám o sobě duchovním aktem. Stejně jako u Gormleyovy filozofie byla každá postava, ať už životní nebo miniaturní, alegorie pro lidskou rasu.

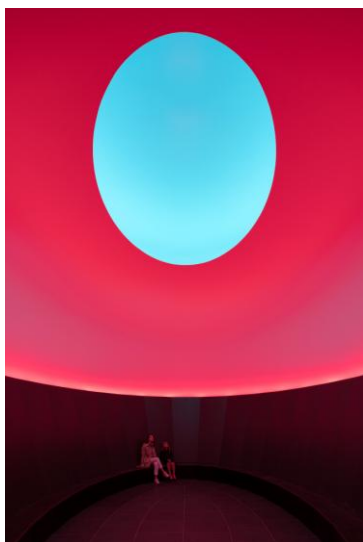

Umělecké dílo **Jamese Turrella**

je o světle, ale spíše než o představování světla, jeho dílo je světlo. Typické instalace sestávají z místně specifických prostor, které byly zaplaveny světlem. Turrell bere prvek, který je ústřední nejen pro umění, ale také pro sledování a vnímání, a proměňuje jej ve svůj předmět. Když divák vstoupí do jednoho ze svých prostorů, není žádný objekt ani fokus, a to je přesně ten bod; zaměříme se na akt, který vypadá sám o sobě, a pohled se stává formou doteku. Mnoho děl zavádí iluzorní povrchy a stíny, protože Turrell manipuluje s emisemi světla pomocí rozdělených šachet, ale všechny vstřípí pocit rozjímání a reflexe. To je usnadněno sezením, které vyvolává relaxaci a vstřebávání, protože to není umění, které lze přenést, ale vyžaduje čas.

<https://www.youtube.com/watch?v=kUtf7KkKRmM>

UMĚNÍ PERFORMANCE

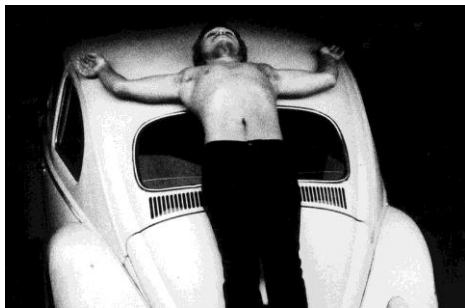
Výkonní umělci šedesátých a sedmdesátých let začali používat svá těla (vnější i vnitřní) jako médium výrazu. Samotné tělo umělce bylo zveřejněno jako platný umělecký materiál nebo jako prostředek samo o sobě a stalo se nástrojem experimentů pro umělce, aby prozkoumali filozofické a politické představy o identitě (včetně pohlaví a sexuality) a komunitě, a kterým by mohli zpochybňovat omezení na umění a společnost. Extrémní akce (včetně piercingu, stříhání, požití a vylučování) byly použity k tomu, aby se tělo a mysl posunuly na

jejich hranice a osvobodily se od bolesti.

**Gina Pane,
Chris Burden :**

<https://www.bbc.co.uk/programmes/articles/2S05hw48t0pcnS03yqvrfp/shot-and-crucified-the-extreme-art-of-chris-burden/>

Franko B

<http://exeuntmagazine.com/reviews/review-milk-blood-rich-mix/>

Ron Athey

Tito umělci přijali různé role, které závisely na jejich osobní motivaci, vrhaly se do role obětních obětí a vyzvali předvolené asistenty nebo členy publika, aby zmrzčili svá těla za účelem kolektivního rituálu. Rituální bolest, kterou umělec utrpěl, měla katartický a „očistný“ účinek, což byla poznámka RoseLee Goldbergové, která dodala, že tyto akce jsou nezbytné „k dosažení anestetizované společnosti“. v situacích, které sahaly od nepohodlných k naprosto nebezpečným, umělci představení otevřeli svá těla až do duchovní podoby ztělesnění, kdy se zranění stává způsobem poznání a cítění a spojení s ostatními. Skupina šedesátých let, vídeňští akcionisté, byla ovlivněna pohanskými a raně křesťanskými rituály a představila brýle, které zahrnovaly rituální oběť a mučení, aby se dosáhlo odreagování a katarze. V divadle Orgies Mysteries Theatre (OMT) provedl jeden z akcionářů Hermann Nitsch obětní obřady za použití mrtvých zvířat a lidí. Napodobený násilím připomínal dionysiánské obřady bacchanalu.

VIDEO ART

Bill Viola, <https://www.youtube.com/watch?v=xArFDtN3B2M>

je americký video umělec, který využívá elektronické zvukové a obrazové technologie k vytváření rozsáhlé škály děl, jako jsou videa, architektonické video instalace a ploché video panely.

Vystudoval na Syracuse University na počátku 70. let a měl ústřední roli při určování současnosti videoartu a při rozšiřování jeho možností prostřednictvím jeho inovativního zkoumání obsahu a formy. Violovy práce jsou meditací o lidském stavu a zabývají se ztělesněním, utrpením a existenciálními úzkostmi.

Často používá ve svých instalacích a představeních obyčejné lidi, včetně sebe, a přivádí diváka k zážitku za světským, což vyjadřuje sílu, kterou má umění dopravit diváka do mimořádných stavů. Umění často zahrnuje prahové stavy setkávání a zkušeností, jako je pocit vyvolaný vznešeným, nebo to může znamenat oddělování předmětu, který je sakralizován v rituálu umění. Když diváci vnímají umění, které vyvolává tyto pocity, je často obtížné vyjádřit slovy, jak nebo co cítí, a často se uchylují k emocionálnímu jazyku nebo analogii, aby popsali své odpovědi. Takové emocionální stavy vyvolávají odrazy duchovní povahy. Když diváci hovoří o zkušenostech duchovního druhu, naznačují, že v jejich psychologickém stavu existuje dočasná změna, která zahrnuje vyčlenění toho okamžiku od světských, což je posvátné.

Violovo umění se zabývá převážně ústředními tématy lidského vědomí a zkušeností - narozením, smrtí, láskou, emocemi a určitým druhem humanistické spirituality.

Během své kariéry čerpal význam a inspiraci ze svého hlubokého zájmu o mystické tradice, zejména zenového buddhismu, křesťanské mystiky a islámského sufismu, které jsou často patrné v transcendentální kvalitě některých jeho děl.

Západní středověké a renesanční sakrální umění formovalo jeho estetiku.

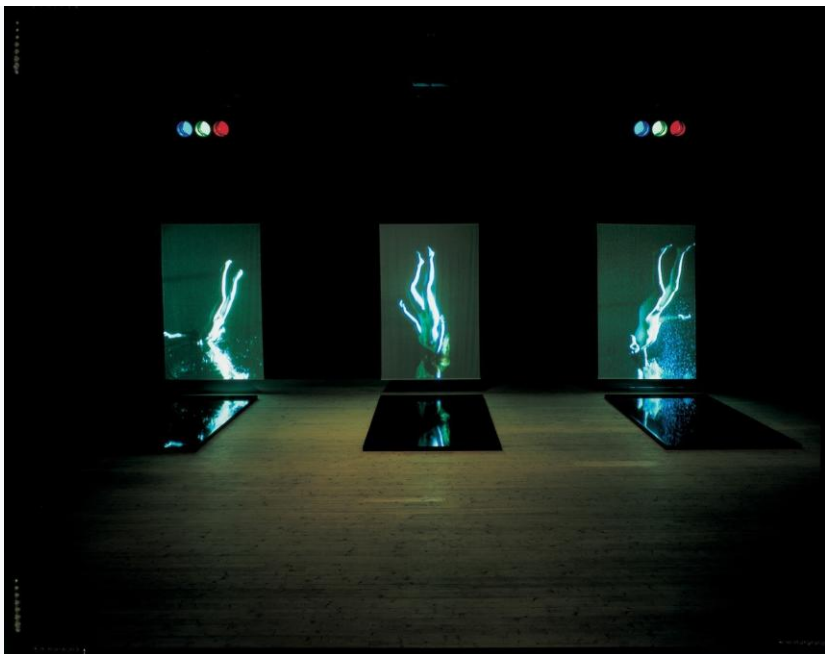
Violovým ústředním tématem, které neustále zkoumá, je dualismus nebo myšlenka, že

porozumění subjektu je nemožné, pokud není znám jeho opak. Například mnoho jeho prací má témata, jako je život a smrt, světlo a tma, stres a klid, nebo hlasitý a tichý.

He weeps for you (1976) <https://www.youtube.com/watch?v=S8EkqHa7R8c>

Z malého mosazného hrdla se vynoří kapka vody. Jak se kapka objeví, je zvětšena videokamerou a promítnuta na velkou obrazovku. Detailní obrázek ukazuje, že divák a část místnosti, kde stojí, jsou viditelné uvnitř každé formující kapky. Divák vidí, jak se každá kapka roztahuje a jak padá, dopadne na zesílený buben. Okamžitě se začne tvořit nová kapka a cyklus pokračuje v nekonečném opakování. Jednoduchý akt, jako je tento, vytváří cyklus smyslu, který otevírá prostor pro rozjímání, kde se opakování působení kapkového formování spojuje se zobrazením diváka.

Violova práce poukazuje na důležitost, jak lze technologii použít k umocnění díla a ne ztráty duchovního významu, což vyzdvihuje fakt, že přechodnost technologických inovací má potenciál zapojit se do trvalých duchovních témat a neodchýlovat se od nich.

<https://www.barnesfoundation.org/whats-on/bill-viola>

Pro časopis ZHOŘ ART – č.4. jako pokračování druhé, připravila a upravila s použitím istránek

Drena Goldfinch – LONDÝN - EDINBURG

SVĚT LITERATURY- prózy a poezie

Představujeme čtenářům nového redaktora literární rubriky:

LUMÍR STEHLÍK a jeho Curriculum Vitae

Narodil jsem se 27. března 1978 ve Slavičíně Lumíru Stehlíkovi a Ireně Stehlíkové - Naňákové. Svě dětství, dospívání i rannou dospělost jsem prožil v městečku na moravských kopanicích v Bojkovicích s rodiči a dvěma mladšími sourozenci, Irenou a Liborem.

Moje počátky básnické se probouzelo již od mého 15. roku a podnětem mně bylo muzicírování s kamarádem, s nímž jsem později hrál v jedné studentské kapele. Také jedna malinká sbírka Milana Kundery – *Monology* (vešla se mi i do kapsičky košile), mně od té doby dosud životem provází, včetně hudební gramodesky Boba Fridla – *Všem starým láskám*, kde na textech písní pracovali Oskar Man, Pavel Cmíral a v jedné písňové baladě i Petr Ulrych a Jan Sochor.

Byla to pro mě s Kunderovými *Monology* zlomová věc, která mě ovlivňuje dodnes. Kdyby jste se mě zeptali na tři věci, které si chci vzít na dalekou cestu ke hvězdám, byly by to právě ty Kunderovi *Monology*, gramofón a ona deska od Fridla. Po ukončení základní školy, jsem se vyučil elektromechanikem a po učňovské zkoušce jsem se věnoval maturitnímu studiu na VOŠ .

V době dospívání jsem studoval na ZUŠ hru na trubku a asi od 16 let jsem se začal učit hrát na kytaru. Měl jsem s kamarády již zmíněnou studentskou kapelu a protože mně nebavilo hrát převzané písně, skládal jsem pro skupinu vlastní hudbu i texty. A právě v tomto časovém období se u mě rozvíjel zájem o prózu, poezii a všeobecně o literaturu vůbec.

Dnes jsem ve stadiu, kdy mám nahrubo připravenou sbírku básní „Příliš brzké umírání“, která odráží část mého života při pobytu tříletém v Rožnově pod Radhoštěm. Zde, pod řádky svého curriculum vitae, si dovoluji vepsat něco ze své básnické tvorby právě pro Vás milí čtenáři. Něco málo z mého současného plynutí času.

BORŮVKA POSLEDNÍ

Miluju louky před senosečem prvním
Miluju vlasy Tvé, které voní létem naším
A léto se spočinutím v travách, kdy Srhou voním
a léto s Tebou, s láskou, kterou k Tobě vznáším
Přešla léta a v lukách dál luční zvonek zpívá
Však píseň ona už dávno nepatří nám
Slzy slané co spálí každý květ mívám
A záluďnou "borůvku", Vraní oko, v dlani mám

KRÁSNÉ I BOLAVÉ VE VZPOMÍNKÁCH

Krajina tajemná, šedočerná, uplačtělá
A počátek dne svatých všech
Lucernu, poslední muška obletěla
Tím oknem otevřeným uslyšel já tichý vzdech

A všechny touhy, přes všechna léta až k vůním vánočním
Ty touhy v jemných dárkách předány byly
Stužky nerozvázány, dárky v kruhu končily vzplanutím
A lodičky ze skořápek v lavórku slz pluly

Květy třešní, ve věrnosti do vlasů slétly
A přesvědčení v kouzelnost toho bídného světa
Uběhlo vody v řekách našich, už i chrpy kvetly
Zlověstná věta černého anděla, upomínající
a varující věta

VENUŠE A ON

A jen tak stál, dlouze stál, u břehu jezera
V mělčinách břehu, s vodou, po kotníky jen
Ve snové noci, kdos, tichým hlasem pravil,
„přijď v zítřku z večera
a to nejcennější, s sebou si vem“

Vody jezerní, přát-li si budeš, se tobě otevřou
Nebeská stálice, ještě svit svůj si nechává
Jdi, zahod' bázlivost, čas pánem je, a vody se přizavrou
A stálíci Venuši, do dlaní vem,
spěchej tedy tak - jak se spěchává

ZAČÁTKY MODERNÍ ČESKÉ POEZIE

Začátky české moderní poezie jsou úzce spjaty s obdobím, kdy docházelo ke znovuoobrození jazyka českého po dlouholeté době, kterou s opodstatněním nazýváme dobou temna. Toto období trvalo zhruba od roku 1620, kdy v bitvě na Bílé hoře katolická liga porazila během pouhých dvou hodin české stavy, až do poslední třetiny 18. století. České národní obrození - jinak řečeno národní vzkříšení, byl proces formování moderního českého národa, jenž započal v již zmíněné poslední třetině 18. století a vrcholil v polovině století devatenáctého.

Národní obrození probíhalo současně s procesem transformace-přeměny stavovského státu v občanskou společnost.

Hlavními představiteli, které označujeme za národní buditele jsou:

Josef Dobrovský

Josef Jungmann

Josef Kajetán Tyl

KAREL HYNEK MÁCHA

Božena Němcová

Václav Thám

KAREL JAROMÍR ERBEN

František Martin Pelcl

Magdalena Dobromila Rettigová

František Palacký

Karel Ignác Thám

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ

Když se ovšem zamyslím a podumám, kdy to vlastně bylo, to ono početí takzvané naší, české moderní poezie, musím vypovědět, že přesně nevím, avšak tuším víc než přesně. Moje vnímání se vrací o mnohá desetiletí nazpět, ba co desetiletí, celá staletí.

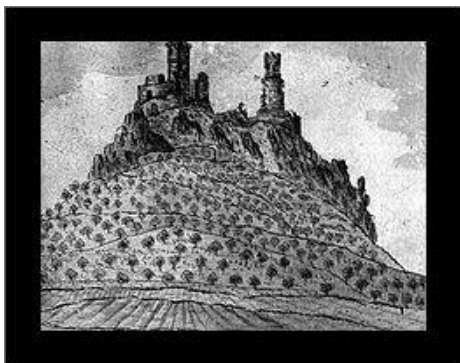
A vše v mém nitru směřuje k jednomu bodu:

Psal se 16. listopad roku 1810, kdy ve stověžaté matičce, tam na Malé straně se rozkřičel, rozplakal malý Ignác. Tohoto jména se mu, po jednom ze svých kmotřů dostalo. V pozdějších letech si Mácha jméno počestil na Hynek.

Ještě se o krůček vraťme a vzpomeňme na onen křest. Pokřtěn byl blízko svého rodného domu na Malé straně v kostele Panny Marie Vítězné.

Co se studií týká, navštěvoval Hynek nejprve Farní školu, poté Hlavní školu, Gymnazium a na pražské univerzitě studoval filosofii a taktéž práva.

Během svých krátkých let napsal mnohé, krásné klenoty české literatury a poezie. I toulání a putování mu nebylo cizí. Toulal se po krajích Čech i krajích v cizině. Maloval a na svých cestách potkal své lásky, větší, menší, naplno je prožíval a nemohlo se stát, aby jeho dílo nepoznamenali.

MÁCHOVA KRESBA ZŘÍČENINY HAZMBURGU

v severních Čechách a Máchův nejrozšířenější portrét.

Ovšem Máchova bývalá partnerka Eleonora Šomková vypověděla, že takhle Mácha nevypadal.

Nejstěžejnější dílo Karla Hynka Máchy, které ovlivnilo, ale nejen to, byli básníci a prozaici druhé poloviny 19. století. Samozřejmě se jedná o MÁJ a literární skupinu, jež těžila z Máchova odkazu, Májovci.

Do slavné generace básníků, májovců, kteří taktéž byli u zrodu moderní české poezie patřili nejhlavněji Karel Havlíček Borovský, nebo Karel Jaromír Erben.

Sám Mácha umírá předčasně, 6. listopadu 1836 ve 3 hodiny ráno (uvádím pro přesnost, ač v pramenech se dovídáme den smrti na 5. listopad).

GENERACE ALMANACHU MÁJ

Májovci zvedli vlnu máchovského zájmu a Mácha nakonec dosáhl uznání také u kritiků. Stal se básníkem, jehož kult je srovnatelný s kultem Svatého Václava.

MÁCHŮV ODKAZ:

Když Mácha zemřel nebylo kolem jeho osoby ještě zformované seskupení jeho příznivců. Přišlo ovšem velmi brzy, když jeho příznivci pocítovali z jeho tvorby jistou jedinečnost.

V časopisu **Květy** postupně vyšly básně **Karla Sabiny – Poměnka na hrobě Karla Hynka Máchy, Františka Riegra – Na smrt Karla Hynka Máchy a Pláč nad smrtí Karla Hynka Máchy od Karola Kuzmányho.**

Pro Máchu nacházely větší pochopení země moravské, slovenské, ale také německé jazykové prostředí.

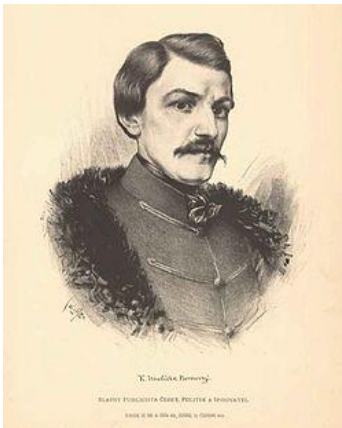
První překlad byla **Márinka** a byla přeložena do němčiny a uveřejněna ve vídeňském časopise Adler již v roce 1839. **Prvním překladem Máje** byl překlad do němčiny a poté taktéž do polštiny.

PLNĚ POCHOPEN A OCENĚN BYL KAREL HYNEK MÁCHA AŽ GENERACÍ NERUDOVOU A HÁLKOVOU.

Ale vrátit se musím k již dříve zmíněnému nejenom básníkovi, jenž svým dílem taky ezapočal formování moderní české poezie, jímž byl **KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ**. Přes krátký život, který mu do vínku byl dán, přesto přeže všechno zanechal za sebou cennosti největší.

Narodil se o 11 let později než K. H. Mácha, a to 31. října 1821 v Borové u Příbyslavi. Od jistých let se věnoval literatuře- poezii, novinářině i politice.

Pro svoji práci byl úřady vykázan z Prahy a musel se uchýlit do italského Brixenu.

Jan Vilímek *1860-†1938
Portrét K.H.BOROVSKÉHO

RODNÝ DŮM Karla Havlíčka Borovského
v Borové na Havlíčkovobrodsku - dnes muzeem

Socha Borovského na Havlíčkově náměstí v Kutné Hoře, rodný dům v Borové, dům v exilu v Brixenu.

Přesto, že se mu tady dostávalo důchodu rovnajícího se platu vyššího státního úředníka, šťastný zde nebyl.

Byl pod neustálým policejním dohledem, ne-li dozorem. Své chmury a vnitřní zápas popisuje v Tyrolských Elegiích žalozpěvech. Mezi nejznámější Borovského díla patří Epištoly kutnohorské, ve kterých silně kritizuje církevní hierarchii jež slouží k nastupujícímu neoabsolutismu. Dále je to cestopis Obrazy z Rus, který je zajímavý především tím, že se jedná o první studii o životě v Rusku. V tomto cestopise pochvaluje kladný vztah k náboženství, na druhou stranu ale kritizuje vztah rusů k alkoholu a vážně se zabývá sociální otázkou v carském Rusku, kde na jedné straně jsou bohatí bojaři a na straně druhé chudý, až zbídačený prostý lid.

K dalším stezejním dílům Karla Havlíčka Borovského patří Král Lávr. Král Lávr je alegorickou satirou. Námětem mu byla irská pověst, jež je přizpůsobená našemu českému prostředí. Dále se zmíním o Křtu Svatého Vladimíra a Epigramech.

Křest Svatého Vladimíra je Borovským psán hovorově, místy až vulgárně a vše směřuje ke kritice parodii, satíře, jež má cíl ve strnulém a prohnilem státním aparátu.

V epigramech se věnuje a zameřuje na krátké veršované skladby ve kterých opět převládá kritika, parodie, satira na rakouské mocnářství.

Karel Havlíček Borovský publikoval i v tisku, v pražských novinách i ve Slovanu.

Borovský zemřel 29. července 1856 na tuberkulózu a je pochován na olšanských hřbitovech v Praze.

Dalším z důležitých v generaci spolu s K. H. Máchou a K. H. Borovským je

KAREL JAROMÍR ERBEN

KAREL JAROMÍR ERBEN

Narodil se 7. listopadu 1811 v Miletíně. V Hradci Králové vystudoval Gymnazium. Už ve svých studiích se Erben stýkal s Máchou a byl mezi nimi přátelský vztah.

Karel Jaromír Erben, především známý je sběratelstvím lidové poezie. Výsledkem Erbenovy sběratelské činnosti se staly tři svazky PÍSNÍ NÁRODNÍCHV ČECHÁCH a jejich přepracované a rozšířené vydání vyšlo v roce 1864 pod jménem PRONÁRODNÍ ČESKÉ PÍSNĚ A ŘÍKADLA.

KYTICE

Touto sbírkou Karel Jaromír Erben proslul nejvíce.

Celý název KYTICE Z ÚPOVĚSTÍ NÁRODNÁCH vyšla v roce 1853, podruhé vzhází roku 1861 v rozšířené verzi s názvem KYTICE Z BÁSNÍ KARLA JAROMÍRA ERBENA.

Jádrum sbírky je 12 balad - básní. V pozdější době vyšla i třináctá báseň názvem LILIE.

Havlíčkův dům tzv. (KELLERHAUSL) v Brixenu
Zde trávil jako vyhnanec K.H.B svůj čas

Sbírku **KYTICE Z POVĚSTÍ NÁRODNÍCH** poprvé vydal v roce 1853 pražský nakladatel Jaroslav Pospíšil. Tato sbírka neobsahovala baladu LILIE a nebyla ani ilustrována. Podruhé, znovu u Jaroslava Pospíšila byla vydána v roce 1861, obsahovala i baladu LILIE a samostatný oddíl PÍSNĚ. Tohle a ještě další dvě vydání (1871 a 1874) ilustroval dřevorytec **František RICHTER** starší.

Třetí vydání vyšlo sice až po smrti ERBENA (+1870) v roce 1871, ale bylo ještě jím připraveno. Tady v tomto vydání ERBEN vypustil oddíl PÍSNĚ.

Asi polovina básní byla napsána a otištěna ještě před souhrnným vydáním.

Byly to balady **POLEDNICE, POKLAD, ZLATÝ KOLOVRAT, ŠTĚDRÝ DEN a HOLOUBEK.**

V **KYTICI** básník vychází z lidové slovanské tradice a je projevem folkloristického romantismu.

Myšlenkovým a etickým směrem básní má KYTICE ovšem klasicistní rysy. Pro Erbena je typické to, že hlavní postavy jsou vesměs ženy, povětšinou matky.

Zaobírá se lidskými vztahy a především otázkou viny a trestu. Podle Erbena je nejzákladnější lidský vztah, pouto mezi matkou a dítětem. Neromantickým znakem u Erbena je nevzdorovitost jeho postav. Jsou bojácné, bázliví a s pokorou přijímají vinu. Čas a prostor je potlačený, neurčitý, dominují symboliky lesa, chalupy, jezera, nedozírných polí, atp. Erben nechává stranou minulost i budoucnost. Čas se zastavuje v osudovosti, determinismu.

Rozepisování jednotlivých balad není zapotřebí. Podstatná je forma básnická a užití jazykových forem, jež dokonale tvoří předěl mezi poezií předmájovskou a poezií májovskou.

Když vezmu v potaz díla Máchy, Borovského, Erbena, musím konstatovat, že z jejich per vzešli výtvoři literární-básnické, blízké prostému lidu, čtívi, zajímavé i vábívé. A právě tyto faktory činí jejich tvorbu za předělovou a můžeme o ní s jistotou povědět, že je jejich tvorba začátkem poezie české, moderní, z které vycházelo a vychází psaní spisovatelů, básníků do, a nebojím se to říct, dnešních časů.

ČESKÁ POEZIE PRVNÍ POLOVINY 20. STOLETÍ

(Dvacátá a třicátá léta)

Pro českou poezii 1. polovina 20. století je svým způsobem období, kdy vznikala nadčasové díla, která se v hojně míře týkala stavů lidské duše a velice dobře rozebírala i otázky sociální, které v této době byly až žalostné pro velké množství lidí z měst i venkova a nepodbízivě rozkrývaly příčiny bídy a chudoby. Tohle se už nikdy později v historii poezie neopakovalo.

V české poezii 1. poloviny 20. století ještě mocně doznívají hrůzné prožitky ze světové války. Začátkem 20. let se vynořuje nový básnický proud, proud proletářských básníků, kteří chápou a velmi vnímají těžkou situaci dělníků.

V roce 1920 byl založen spolek levicově avantgardních umělců pod názvem **DEVĚTSIL**. Po jeho založení se členové věnovali **proletářskému umění** a od roku 1923 se angažovali v tzv. **poetismu**. Zakladatelé spolku DEVĚTSIL byli **Vladislav Vančura, Jaroslav Seifert, Karel Teige, Adolf Hoffmeister, Jiří Wolker, Vítězslav Nezval, František Halas, Karel Konrád, Konstantin Biebl**, také **Jiří Voskovec, Jan Werich, Jaroslav Ježek, či Emil František Burian**.

Členové DEVĚTSILU věřili, že na uměleckou revoluci je zapotřebí organizované skupiny. Ztotožňovali se s názorem, že jednotlivec není schopen nějaké změny a ani nemůže něčeho velkého uměleckého dosáhnout.

Přijímali faktor nutnosti organizovanosti. Cílevědomě útočili proti “staré” literatuře, která byla dle jejich názoru psána pro bohaté vrstvy a bylo nanejvýš žádoucí začít prošlapávat cestu prostřednictvím svého umění k dělnické třídě. Společně s DEVĚTSILEM souvisí v dílech těchto umělců i již zmíněný **POETISMUS**. Kolem seskupení Devětsilu, jehož členové tíhli k poetismu, vznikl sborník DEVĚTSIL, **brněnský časopis PÁSMO** a měsíčník **ReD (Revue Devětsilu)**.

MANIFEST SEDMI

Byl to protest sedmi umělců proti nové linii Komunistické strany Československa po jejím 5. sjezdu v roce 1929. Na tomto sjezdu byl určen nový kurz strany, který měl směřovat k sovětské bolševizaci strany a podřízení KSČ všem směrnicím komunistické internacionály.

Text vzniklý z podnětu **Ivana Olbrachta** vyšel jako leták s titulem:

SPISOVATELÉ KOMUNISTÉ KOMUNISTICKÝM DĚLNÍKŮM

Těchto sedm angažujících se umělců bylo z KSČ vyloučeno.

Těmito umělci byli “ **Ivan Olbracht**, jeho přítelkyně **Helena Malířová, Stanislav Kostka Neuman, Josef Hora, Jaroslav Seifert, Marie Majerová a Vladislav Vančura**. Manifest sedmi byl odsouzen nejen vedením KSČ, ale také celou řadou jiných komunistických spisovatelů. Byl sepsán tzv. “**Antimanifest**“ a zásadní stanovisko k Manifestu sedmi podepsali **Karel Teige, Vítězslav Nezval, Vilém Závada, František Halas, Karel Konrád, Jiří Weil, Julius Fučík, Bedřich Václavek, Vladimír Clementis, Ladislav Novomeský a Vojtěch Tittelbach**.

Pokud učiním malé shrnutí výše napsaného, tak konstatuji, že po 1. Světové válce, rozpadu Rakouska – Uherska a vzniku Československa se formoval nový proud poezie, a to **poezie proletářské**.

Spisovatelé vnímají bídný život dělnictva, chtějí vést boj proti sociálnímu útlaku, další veliké válce, myšlenkami se přibližují proletářské revoluci a sociální spravedlnosti. Vznikl už zmiňovaný DEVĚTSIL (pražské seskupení i brněnské), které se ovšem po desíti letech rozpadá tak, jako se rozpadá a tříští dělnická strana politická – KSČ po roce 1929.

Vznikají dva revoluční proudy v poezii, jeden bolševický a druhý antibolševický. V této době, tedy kdy se formuje proletářská poezie, vzniká **proud avantgardní** a je **proletářskou poezií úzce spjatý**.

Avantgarda je etapa ve vývoji moderního umění a zároveň poslední vývojovou fází novodobého umění. Předcházející etapou byla t.zv. **moderna**.

Nejznámější představitelé **proletářské poezie a avantgardy** jsou:

Jiří Wolker, Stanislav Kostka Neuman, Josef Hora, Jindřich Hořejší, Jaroslav Seifert, Konstantin Biebl, Karel Teige, Vítězslav Nezval, Vladislav Vančura.

JIŘÍ WOLKER (1900 – 1924)

Jiří Wolker je považovaný za nejnadanějšího básníka proletářské poezie. Narodil se v Prostějově, studoval Jiří Wolker práva. Byl členem brněnské Literární skupiny, taktéž Devětsilu. Zemřel na tuberkulózu, se kterou se léčil v plicním sanatoriu v Tatranské Poliance. Sám sobě složil **Epitaf**, kterým charakterizoval svůj život.

*"Zde leží Jiří Wolker,
básník, jenž miloval svět*

*a pro spravedlnost jeho šel se bít.
Dřív než mohl srdce k boji vytasit,*

zemřel, mlád 24 let."

První Wolkerova sbírka se jmenuje **Host do domu**. Vzpomíná zde na dětství, lásku k lidem i prostým věcem. (**Poštovní schránka**). Je plná radosti ze života.

V básni **Pokora** touží pomocí lásky a pokory vyřešit všechny problémy světa.

Druhá Wolkerova sbírka nese název **Těžká hodina**. V této sbírce Wolker se zamýšlí nad přerodem chlapce v muže, ale srdce muže se v něm ještě nenarodilo. Hlavním žánrem sbírky jsou sociální balady.

Balada o nenarozeném dítěti. V této baladě Wolker obžalovává společenský řád,

který nedovoluje chudým milencům mít děti. Další baladou o které se chce zmínit je **Balada o snu**. V této baladě se Wolker dostává do stavu, kdy už nechce napravovat svět láskou, ale jeho cílem je uskutečnit revoluci. Vše vidí tak, sny se musí pro vždy zabít, musí se jich člověk zbavit a potom cesta k revoluci bude otevřená a perspektivní.

Ještě jedna ze stěžejních balad je

Balada o očích topičových.

Tady Wolker vidí dělníka jako symbol práce a uskutečňovatele revolučních činů.

STANISLAV KOSTKA NEUMAN (1875 – 1947)

Stěžejním dílem jsou Neumanovy **Rudé zpěvy** vydané v roce 1923. Tato sbírka odhaluje teoretické názory Neumana, které se ztotožňují s očekávanou socialistickou revolucí. Velké naděje vkládá do Sovětského Svazu, respektive do t.zv. socialistického realismu, který velmi obdivuje.

JOSEF HORA (1891 – 1945)

Josef Hora byl tvůrčím představitelem a teoretikem proletářské poezie. Po studiu práv v Praze se věnoval novinářině, byl **redaktorem Práva lidu** a od roku 1921 **redaktorem Rudého práva**.

Josef Hora nebyl přímo typem umělce, který bojovně vybízel k revoluci, spíše měl sklon k harmonii, k morálce, sociálnímu humanismu, nevzdával se intimních pocitů lásky i soucitu a udržoval si do jisté míry určitý intelektuální odstup.

Jeho sbírky proletářské poezie:

Pracující den, Srdce a vřava světa a Bouřlivé víno jsou o jeho pohledu na svět.

Josef Hora dívá se kolem sebe se soucitem a vírou v lepší budoucnost, do popředí staví motivy proletářského světa, avšak spíše než otázkou revoluční se zabývá otázkami sociálními a morálními.

Báseň **Dělnická madona** ze sbírky **Pracující den** je o sugestivním líčení bída chudých lidí, v básni používá náboženské motivy, oslavuje ženu jako dělnickou Madonu, která porodila děti a věří v příchod nového spasitele.

JINDŘICH HOŘEJŠÍ (1886 – 1941)

Jindřich Hořejší neměl u své díla tu pravou dynamičnost jako jiní básníci této doby. Začal psát poezii proletářskou a jako jediný u ní zůstal. Mezi jeho dílo patří **Hudba na náměstí**. Kde děj se odehrává ve městě, což je pro tento druh poezie typické. Hlavními hrdiny jsou dělníci a dělnice. Vyslovuje zde názor, že životní podmínky dělníků jsou těžké, ale to je právě stmeluje a dává jim lepší podmínky pro boj.

Dále **Korálový náhrdelník**. Tady se Hořejší ukazuje i jako spisovatel milostné poezie, avšak jako Součást poezie proletářské. (Do milostného vztahu zasáhne sociální realita) Hořejší zde ženu nevnímá jen jako milenkou, ale především jako revoluční spolubojovnici.

Další sbírka se jmenuje **Den a noc** a autor zde vyjadřuje osobní pocity z rozporů snu a skutečnosti, sociální nespravedlnost a nemožnost jakékoliv změny.

JAROSLAV SEIFERT (1901 – 1986) - nositel Nobelovy ceny za literaturu (10.12.1984)

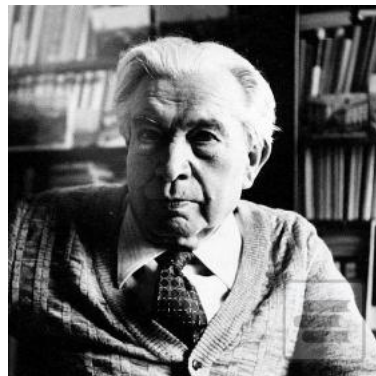
Jaroslav Seifert se narodil 23. září 1901 v Praze na Žižkově v proletářském prostředí. Seifertova matka byla dcerou kralupského zakladatelského kulturního pracovníka Antonína Boruty, rodiče měli svatbu v Minicích. Jako chlapec pobýval Jaroslav často u svých zdejších prarodičů, dočasně tu dokonce chodil do školy, a jak sám později prohlásil, dědeček mu tady byl tím, čím kdysi Boženě Němcové její babička.

Po studiích začal Seifert pracovat jako novinář a literát. Jaroslav Seifert byl lyrický básník, prozaik, publicista a překladatel. Ve dvacátých letech minulého století byl spoluzakladatelem, členem a mluvčím uměleckého hnutí Devětsil. V roce 1929 byl Jaroslav Seifert vyloučen z komunistické strany - spolu s dalšími levicovými spisovateli podepsal manifest proti vedení KSČ v čele s K. Gottwaldem.

Od roku 1930 byl členem sociálně demokratické strany a redaktor kulturní rubriky Práva lidu (za německé okupace Národní práce).

Básnické dílo Jaroslava Seiferta směřovalo od proletářské bojovnosti, té se věnuje ve sbírkách **Město v slzách** a představuje si svět bez bída a nenávisti. Přechod od proletářské poezie k poetismu je patrný ve sbírce **Samá láska**. Jeho dílo je dále ovlivněno poetickým okouzlením moderní civilizací.

Patrné ve sbírce **Na vlnách TFT** až k vyádření citu a citových vazeb k drobným darům života, lásce k domovu i k národní kultuře. Tohle vše je patrné ze sbírek **Poštovní holub**, **Jablko s klína**, **Ruce Venušiny**, **Vějíř Boženy Němcové**, **Světlem oděná a Kamenný most**.

KONSTANTIN BIEBL (1898 – 1951)

Po složení maturitní zkoušky se stal vojákem rakouské armády. V 1. Světové válce byl na balkánské frontě zraněn a po uzdravení se ve 20. letech věnoval i cestování. Navštívil Sumatru, Jávu, Ceylon, Alžír, Tunis. Docela hodne se Biebl přátelil s Jiřím Wolkrem.

Jeho počáteční tvorba byla ve spolupráci se strýcem Arnoštem Rážem a vznikla sbírka **Cesty k lidem**. Jednalo se o poezii prostých věcí a chlapeckého pohledu na svět.

Konstantin Biebl se později věnoval i proletářské poezii a jeho sbírka Věrný hlas byla věnována památce Jiřího Wolkra. Další sbírky s proletářskou tematikou byly **Zlom** a **Zloděj z Bagdádu**. V těchto dílech převládá tlumený skromný výraz, jemná a hluboká citlivost, melancholie a soucítění s trpícími lidmi.

A nyní se ještě vrátím k poetismu, o kterém jsem se na začátku zmínil, myslím však, že nedostatečně.

POETISMUS

Poetismus zdůrazňuje spontánní fantazii, volnou obrazotvornost, svébytnost uměleckého díla, slovní i básnické experimenty, pocit štěstí a radosti ze života, okouzlení moderní civilizací. Poetismus působí na všechny smysly a pocity čtenáře, důraz klade na okouzlení okamžikem a otevřeností světa.

Důležitými představiteli poetismu byli Vítězslav Nezval, Jaroslav Seifert a výše již uvedený Konstantin Biebl.

VÍTĚZSLAV NEZVAL (1900 – 1958)

Vítězslav Nezval se narodil v Biskoupkách na Moravě. V Praze absolvoval filozofickou fakultu a od roku 1922 byl členem Devětsilu. V roce 1924 vstoupil do KSČ. Jako básník nejvíce ovlivnil českou básnickou tvorbu v meziválečném období. Ve 20. letech se stal zakladatelem

poetismu a ve 30. letech zakladatelem surrealismu.

S jistotou se dá povědět, že to byl básník s největší fantazií a obrazotvorností. Poezii se snažil objevovat i v těch nejvšednějších věcech.

V Devětsilu mu vyšla básnická skladba **Podivuhodný kouzelník**. Jednalo se o básníkův autoportrét. (kouzelník učí člověka chápat krásu světa)

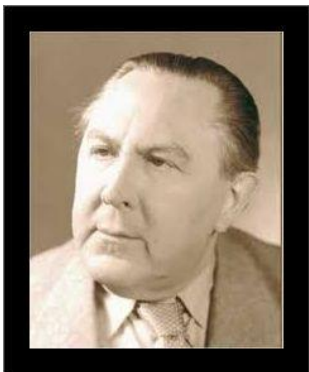
Básnická sbírka **Pantomima** je dnes označována jako tvůrčí manifest poetismu.

Obsahuje Podivuhodného kouzelníka, Papoška na motocyklu, ale také úvodní část nazvanou Abeceda.

(Krátké básně věnované jednotlivým písmenům abecedy.)

V roce 1930 Nezval vydal sbírku **Básně noci**. Ve své tvorbě ve 30. letech navazuje na předchozí tvorbu, jež se nesla v

duchu poetismu, rozvíjí volnou fantazii, používá metody asociativního řazení metafor, zachycuje sny a podvědomí. Mezi **surrealistické sbírky** patří u Nezvala sbírka **Žena v množném čísle**, **Praha s prsty deště** a **Absolutní hrobař**.

REFLEXNÍ A MEDITATIVNÍ LYRIKA

Na přelomu 20. a 30. let 20. století se v naší poezii objevuje nová orientace v souvislosti s nástupem tzv. básnické mezigenerace. Tito umělci se nesdružovali do žádných skupin a nevytvářeli žádné programy. Přesto jejich poezie vykazuje určité společné rysy.

Převládají u nich spirituální tendence, existenciální otázky lidského života. Reflexní lyrika na něco reaguje a meditativní lyrika nad něčím uvažuje. Například nad smyslem života, nad skutečností proč se lidé rodí a proč umírají, když svět už nic krásného nenabízí. Mezi hlavní představitele **reflexní a meditativní lyriky** patří Josef **Hora**, František **Halaš** a Vladimír **Holan**.

O Josefu Horovi jsem se již výše zmínil a tak nahlédneme do díla Františka Halase

FRANTIŠEK HALAS - *3. října 1901 – † 27. října 1949

Narodil se v Brně a dětství prožil na Českomoravské vrchovině. Oba jeho rodiče byli dělníci a jeho otec ho přivedl mezi komunistickou mládež, která ho velmi ovlivnila. Vyučil se knihkupcem a později od roku 1921 pracoval pro komunistický tisk. Zejména pro noviny **Rovnost**. Vydával avantgardní časopisy, na kterých spolupracoval s Bedřichem Václavkem. Byly to časopisy

Pásmo a Fronta.

Jeho tvorbu hodně ovlivnil pobyt ve Španělsku, kde zůstal v průběhu španělské občanské války. Za 2. světové války přispíval ilegálně do Rudého práva.

Byl členem revolučního výboru spisovatelů a přes různost názorů byl jeho blízkým přítelem katolický básník **Jan Zahradníček**. Halasova poetika bývá popisována jako nelibivá a nemelodická.

Vítězslav Nezval mu vyčítal opomíjení zapojit své umění do služby celku, odtud snaha o prosté psaní a akceptování sociální problematiky a druhým polem je potřeba vyjádřit své intimní, niterné prožívání světa, vědomí nicotnosti člověka a tušení blízkosti smrti. Často a v odvážných polohách se v jeho básních objevují erotické motivy.

Mezi jeho stěžejní díla patří :

Sépie – Tato sbírka vychází z dobového poetismu. Obsahuje milostnou lyriku a reflexivní poezii. Je naplněna melancholií a hořkostí. Vyjadřuje víru v tvůrčí schopnost člověka a poezii, která jediná nikdy nezemře.

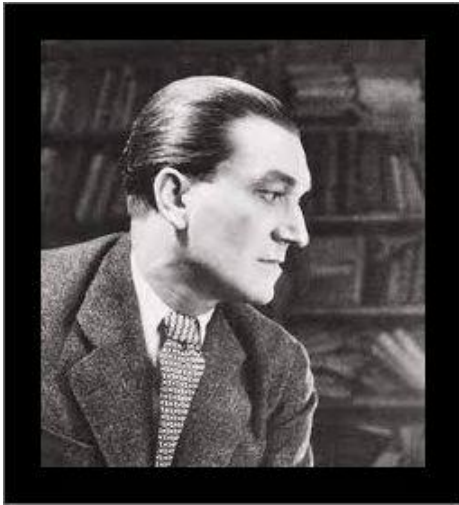
Kohout plaší smrt, Hořec – Tyto sbírky přinášejí motivy rozkladu, nicoty a hrůzy z pomíjivosti, které korespondují s prostředím a dobou: podzim, noc, hřbitov. Básníka mučí otázky života a smrti, odráží boj o nalezení smyslu života i umění. Najdeme zde střídání a konfrontování smyslových a konkrétních prvků s prvky abstraktními, bohatou metaforiku, přerývaný verš, kakofonii, archaismy a neologismy.

Staré ženy – Básnická skladba. Obsahuje nemilosrdně reálné vidění rysů proletářské ženy na sklonku jejího života. Snažil se postihnout obraz bolestného stárnutí. Tvorba 2. poloviny 30. let a období okupace:

Nebezpečí fašismu, války a občanská válka ve Španělsku přivádějí Halase k poezii společenského zápasu, k boji proti zlu. Navštívil Španělsko, v době okupace pracoval v ilegalitě.

Dokořán – Sbírkou je reakcí na válku ve Španělsku. Zde ještě dominují spiritualistické nálady a motivy.

Torzo naděje – Sbírkou básní.

VLADIMÍR HOLAN (1905 – 1980)

Vladimír Holan se narodil v Praze a Praze také zemřel. Byl to jeden z nejvýznamnějších českých básníků, ale také překladatelů 20. století. Byl to autor intelektuálně náročné reflexivní a meditativní poezie osobitých imaginárních obrazů, nezřídka používající vlastní jazykové novotvary.

Jeho první sbírka **Blouznivý Vějíř** je ve velké míře ovlivněna dobovým poetismem. Sběrka **Triumf smrti** ukazuje na Holanův básnický vývoj. Byla Holanem dvakrát přepracována a rozdíly mezi jednotlivými vydáními jsou velmi výrazné.

Ve 30. letech se Holan zaměřuje na hledání nové poetiky, kterou se snaží vyjádřit rozporuplnost a složitost světa. Tím dospěl k meditativní poezii, která odrážela dvojjakost, dvojnácnost vnitřního i vnějšího světa, střetávání se dobra a zla, bídy a nicoty, plynutí času a věčnosti. Básně Holan píše v pravidelném veršovém rytmu, nejčastěji v Jambu (dvojslabičná básnická stopa sestávající z první slabiky krátké a druhé dlouhé, případně z první nepřizvučné a druhé přizvučné).

Jejích zdánlivá nesrozumitelnost je vykoupena uchvacující melodičností a náladou, dojmem, která je potom ve vnímavém čtenáři zanechána. Tímto stylem psané verše jsou blízké expresionismu.

Jsou jimi především Vanutí, Oblouk, Kameni, přicházíš.

Koncem 30. let 20. století Vladimír Holan reagoval na společensko-politickou situaci a realitu doby, především ve sbírkách reagujících na události kolem Mnichovské dohody a blížící se německé okupaci. Toto se odráží ve sbírkách **Září** (někdy také udávaná pod názvem **Září 1938**) a **Odpověď Francii**. Tady přímo obviňuje spojení Francie z mnichovské zrady, nazývá ji přímo „kurvou“ a vyslovuje přesvědčení, že na ni dříve či později dopadne trest. Sběrka byla okamžitě zabavena cenzurou, tehdy ještě československou, tudíž úřady ještě stále svrchované, i když zbavené západního pohraničí, Republiky Česko – Slovenské.

POEZIE DUCHOVNÍ A KŘESŤANSKÉ ORIENTACE

V období 1. poloviny 20. století se u nás zformovala poezie duchovní a křesťanské orientace.

Katoličtí umělci se ve svých dílech vraceli k baroku a odkazu Otokara Březiny. Hledají východisko ze společenské, sociální i politické krize.

Mezi čelné představitele můžeme zahrnout Jaroslava **Seiferta**, Františka **Halase**, Vladimíra **Holana**, Františka **Hrubína** a Jana **Zahradníčka**.

JAN ZAHRADNÍČEK (1905 – 1960)

Jan Zahradníček byl významný autor katolického zaměření. Pocházel z Třebíčska na Vysočině. Studoval na filosofické fakultě a také redigoval katolický časopis **Akord**. Mezi jeho nejznámější sbírky patří:

Pokušení smrti a **Pozdravení slunci**.

V těchto dílech popisuje tragické životní pocity. Motiv noci se u něj přenáší na smrt, hořkost, smutek jako symbol. Podle Zahradníčka je smrt klíčem k pochopení života a překonat ji lze návratem do dětských let. Postupně však přechází k pozitivnějším hodnotám. Například motiv krajiny a země je úzce spjatý s dílem božím.

FRANTIŠEK HRUBÍN (1910 – 1971)

I František Hrubín byl vedle Jana Zahradníčka významným básníkem Katolické poezie.

František Hrubín byl tvůrcem české milostné a přírodní lyriky, autor veršů a pohádek pro děti, dramatik, prozaik a překladatel. František Hrubín se narodil v rodině stavitele. Za 1. světové války žil s celou rodinou u dědečka v Pesanech v Posázaví, kde vychodil i obecnou školu. Vracel se sem pak celý život, posázavská krajina byla pro jeho tvorbu velmi inspirující.

Hrubínova tvorba se vyznačuje snahou o harmonizaci protikladů (život – smrt, láska – zmar atd.), výrazovou jasností, melodičností a bohatou metaforikou.

Do konce 30 let napsal sbírky naplněné milostnou tematikou a přírodní lyrikou.

Byly to:

Zpívání z dálky, Krásná po chudobě a Země po polednách

I nadále pokračuje v tvorbě velké množství básníků tzv. **sociální linie**. Jsou 30. léta a jejich dramatický konec v kterém dominovala španělská občanská válka, mnichovská zrada a z toho pramenící ohrožení národa zceluje uměleckou frontu a sjednocuje básníky k obraně země.

Pokud se hlouběji zamyslím nad poezií 1. poloviny 20. století musíme konstatovat, že to bylo snad nejplodnější období pro českou poezii. Vše probíhalo v systému téměř demokratického Československa a pokud se v naší tehdejší tzv. první republice formovala poezie proletářská (většina básníků byla do roku 1929 členy KSČ), tak onen osudový rok 1929 proletářskou a revoluční poezií roztříštil, tak jako roztříštil samotnou komunistickou stranu.

Bohužel KSČ se začala orientovat na bolševickou ruskou politiku, což na československé poměry mělo velmi neblahý vliv. Už tenkrát se vlastně rozhodlo o dalším vývoji poezie, a to už válečné i poválečné. Je jen málo zemí, kde poezie a celkově literatura byla tak úzce spojena s nějakou politickou stranou. Byli jsme v historii vyjimeční mnohokrát!

Bohužel více než často jsme šance nevyužili a promarnili a za to platíme v jistém rámci dodnes.

ZDROJ: internetové encyklopedie (Wiki), vlastní úvahy a studium

Lumír Stehlík

Významná poznámka redakce:

V příštím čísle (ZHOŘ č.1 /2020) pohovoříme o druhé, překvapivě negativní a utajované stránce mnohých básníků té doby, ideologicky ovlivněných Sovětským svazem a obecně tzv. stalinismem. Záměrně zdeformovaná a přepracovaná filosofie Hegelova, Marxova, Engelse a ideologie leninské komunistické strany, Internacionály a všeobecné bolševizace, byla natolik direktivní a autoritativní, že začala ztrácet kredit mravních hodnot u mnohých literátů (byť v té době stále uznávaných). Zejména právě v poezii, kde zvučná jména skutečných a talentovaných literárních osobností prozaické a poetické tvorby nepochopitelně upadla jakoby v duševním zkratu do ubohé a nízké vulgarity a do slovního zvrhlého marasmu. Je na podiv, že mnozí vynikající umělci meziválečné i poválečné generace (nejen literáti) podlehli v období socialistického realismu této diktatuře, která arogantně pošlapala české a československé umění*, které se dodnes z těchto ran těžce vzpamatovává v podobě nízkého zájmu o poezii.

*(viz níže osud *Stalinova pomníku* v Praze - tragedie jeho autora Otakara Švece)

Q.P.

Výtvarné postřehy spisovatelky ALENY KLÍMOVÉ - BREJCHOVÉ

**DUHOVÁ STOPA
české malířky BEDŘÍŠKY ZNOJEMSKÉ...**

...| Vstupuji do nevelkého přízemního bytu v novější pražské zástavbě, na kopci nad řekou Vltavou. Je zároveň i ateliérem vynikající malířky B.Z. Pokoje, ba i ložie, s výhledem na pěkný lesík a louku, jsou doslova zahlceny obrazy. Jsou všude a já na ně oslněně hledím... Po chvíli mne uchvacuje jakýsi energetický vír... Barvy obrazů se překrývají, bohatnou, houstnou ve spektru Duhy a technika Jasů a Stínů spěje k Dokonalosti. Vnímám jak si Světla s valéry hrají, jak jakási podivná Záře obrazy prosvítá.

Kvalita Díla se náhle prohlubuje v imaginaci vizí. Vnímám vůni Bolestné Lásky i stigma Mateřství, bytostnou krásu Stvořených, heroismus Tvoření a cítím, že věčná lidská snaha o „Nalezení“, vždy znamená „Růst“...

BEDŘIŠKA ZNOJEMSKÁ VE SVÉM ATELIERU

Po chvíli mého vydýchnutí a zklidnění usedá proti mně, k malému stolku se zákusky a vonící kávou, stále krásná dáma-hostitelka s neodolatelným úsměvem, která se narodila už v roce dvacátém osmém minulého století a...Rozprávíme....

Dozvídám se, že ona se ke své minulosti, do dětství, moc nevrací. Spíše ji zajímá budoucnost, ale když se lidé ptají, kdy začala malovat, odpovídá jim, že malířem se člověk rodí. Když prý jí za války řekl její otec – důstojník a velmi silná osobnost, aby si vzala pro případ náletu to, co nutně potřebuje, dala si do kufříku jen knihu od Engelmüllera, „Cesta k malířskému umění“. Přesto však později volila studium medicíny. Doufala, že bude moci po promoci, tak jako mnozí, odejít s misíí jako lékař a zároveň vyznat vše, co se jí tak niterně dotýká... štětcem, perem, uhlem. A tak při studiu medicíny zároveň chodila odpoledne do malířské školy Emanuela Frinty.

Paní Bedřiška zdvihá oči ke svým obrazům i rezbářským pracím svého manžela a říká, že k tvorbě ji vždy inspiroval život, jeho dění. Vzpomíná, jak v padesátých letech min. st. začaly prověrky na vysokých školách a ona do kolonky dotazníku – „*tvůj poměr ke kolektivu*“ – vyplnila odpověď: „Miluj svého bližního jako sebe sama“. Bylo jí tehdy bez průtahů sděleno, že lidi jejího typu a názorů... zvláště na medicínu, jsou nepotřební, a že se vylučuje ze všech typů škol. Paní se odmlčí a pak povzdechne...: „*Takovou ránu jsem nečekala. Chtěla jsem odejít za hranice. V poslední chvíli jsem si uvědomila, že takto zničím svoji rodinu. Tak jsem v malé vesničce učila náboženství a děti mi občas seděly modelem. I k nim mi byl brzy přístup zamezen. Později jsem odjela do Českého Krumlova. Je to velmi půvabné město. Primář místní nemocnice se mne ujal s takovým pochopením, že jsem tam zůstala pět let. Chodila jsem si kopírovat Mistry na zámek, při nočních službách kreslila tváře umírajících. I v márnici jsem neodolala nakreslit tvář mrtvé dívky.*“

Tiše popíjíme horkou kávu a já si dovoluji otázat se na její manželství. Vypráví s ochotou, že se provdala za velmi zajímavého muže, se kterým žila a intenzivně umělecky pracovala necelé třicetiletí.

Tento muž se jmenoval Bořivoj Krejčí a umožnil jí svoji radou a pomocí uskutečnit dílo většího rozsahu. Pomáhal jí nejen v řemeslné stránce kumštu, ale svou precizností a větším prostorovým viděním mnohdy ovlivnil její tvůrčí záměr. Měl mozek matematika, což bylo velké plus. Nevadila mu Bedřiščina láska ke kumštu, ani že není zrovna vzor ideální manželky. Ona ovšem zjistila, že Bořivoj je muž jejích snů. Chytrý, moudrý a s velkým citem pro její práci. V roce 1959 uzavřeli sňatek. Začali spolupracovat na výzdobě zvonů. Přes Katolické noviny si tuto dvojici našel pan Dobrodinský, kampanolog. Pak oba manželé pracovali pro kaple a kostely. On jako

sochař – řezbář, Bedřiška jako malíř. Oltáře, ambony, sedilie, křížové cesty, obrazy, volná tvorbu. To spojení bylo zřejmě jedinečné. Oba manželé se ideálně doplňovali navzájem. Potom přibýly i náhrobní pomníky. Spolupracovali i se skláři, pro vitráže. Paní Bedřiška s malým pousmáním říká: „Tato doba je velmi inspirativní. Tématickým obsahem svých obrazů i výtvarným projevem se s nikým neshodnu. Byla, jsem a asi zůstanu vždy sama...“ Zajímá mne také, proč paní malířka začala používat svůj pseudonym Bedřiška Znojenská a ona odpovídá, že když začala ilustrace pro Katolické noviny, musela si dát pseudonym proto, aby jejího muže, který tehdy pracoval v zahraničním podniku KOOSPOL, nevyhodili z práce. Prý rozhodlo její dívčí jméno Fritzová (Fritz = Bedřich) a navíc se narodila ve Znojmě. Takže Bedřiška Znojenská...

Pomaloučku se dostávám k nejzajímavějším otázkám. Paní Bedřiška je totiž nejen malířkou, ale i skvělou a inspirovanou básnířkou, což je velmi neobvyklé. Toužím se dozvědět, jak ona cítí svoji dualitní vyladěnost a z jakých zdrojů čerpá sílu k takovéto tvorbě? Po chvíli malého zadumání se dozvídám, že tematika jejího díla se dá vyjádřit symbolem. A jí pak velmi často nezbyvá, než slovy přiblížit námět obrazu. I její láska také potřebovala několik slov. Krásná stará dáma zavzpomíná, jak kdysi s manželem Bořivojem koupili rozpadlý mlýn. To aby se vyhnuli bdělému oku bolševika. Tam si, za Totality udělali pracoviště. Bořivoj nutně potřeboval prostor pro dřevo a stroje. Vlastně se jaksi smířeně usmívá, když dodává, že po jeho smrti, v roce 1991, na té samotě žila ještě 13 let.

Z jejích slov je evidentní, že inspirující krása klidné české krajiny, jakési usebrání v samotě i

inspirace plný duchovní Vnor, byly už tehdy zdrojem jejího velkého umění – a že její poezie vždy byla a bude její velkou Utěšitelkou. Paní i ve svém vysokém věku stále pracuje a nepochybuje, „že její místo je u štafle“.

Ano, jedině tam i ta síla k dualitní tvorbě přijde sama.

Ještě se dozvídám, jak je osudu vděčná, že v těžkých chvílích jejího života přišli i přátelé a na té složité cestě pomohli. Z Ameriky, z Německa, a též báječní naši krajané. S jejich pomocí se dostala do Paříže na Europe Art. Tam přišla nabídka do Arabských Emiráťů. Majitel tamní galerie jí napsal, že jedině přes umění se mohou tyto dvě civilizace pochopit a sblížit. Ano, i já nadšeně souhlasím! Vždyť stejně jako Bedřiščina odvaha prezentovat duchovní umění, ukotvené v lidské tvorbě, činí tato odvaha i ostatní povolané tvůrce šťastnými a uschopněnými dávat lidem naději a sílu.

Trochu ostýchavě kladu otázku, jak je to s Bedřiščinou poezií ve které tak významnou roli hraje Láska a paní zcela ochotně a uvolněně říká:

„Tak to bývá, v lidském Bytí jsou lásky šťastné a nešťastné. A mnohdy hlavně ty druhé potřebují vyslovit, aby jednomu srdce nepuklo. Po mnoho let jsme pracovali s manželem bok po boku. Celé dny jsme bývali spolu. Té nezapomenutelné doby se dotýkám obrazem i veršem například v knize nazvané „Ten den“, která byla vydána v roce 2012. Spojení mé poezie s obrazem je skutečně i v obrazových kalendářích a v exponátech Stálé prodejní galerie „Setkání“, v Jířicích u M.Budějovic. Zde je založeno i jakési Duchovní centrum-Klub mých přátel...“

Káva je skoro dopita a já nemohu odtrhnout oči od toho barevného víření, které je všude kolem mne. Trochu se mi točí hlava, když pokládám otázku, zda paní Bedřiška nechtěla být v životě spíše někým jiným, než malířkou a básnířkou? Dozvídám se, že na medicínu šla vlastně na přání svého otce, ale vždy chtěla být malířkou, vždy vlastně, kdesi ve svých hlubinách, toužila jen po tom štětcí a paletě. Paní zavzpomíná, jak se za Totality znovu pokoušela dostat na Akademii. Tři dny portrét, čtvrtý den volná kompozice. Dělal tehdy volnou kompozici, jak odnášejí mrtvého a jeden zametá stopy. Model, který byl kreslen, jí radil, aby spíše namalovala, jak muži sečou. Za to prý bude přijata spíš. Později přišel pan profesor Holý a šel od jednoho k druhému. U Bedřišky se zastavil a řekl: „Sem se nedostanete, vidíte to tady. Ale dělejte, máte na to.“ Paní si lehce povzdychne. Prý i když se jí v životě dostalo mnoho pokoření, bolesti a pronásledování, je stále vděčná za úděl malíře. Ze všeho se může člověk vyzpovídat se štetcem v ruce. A když přinese druhým kousek radosti a útěchy, potom bezpečně rozezná, v čem je umělcovo poslání. Ne hrůzu a děs jako dokument doby, ale naplnit duši člověka krásou a nadějí. Tolik bylo obrazů varovných a přece se svět nezměnil. Války nepřestaly. Předobře je rozeznatelné, že co není v mysli, není ani ve smyslech. Říká, že svět nebude zachráněn technikou, ale LÁSKOU!

Pak paní s trochou obdivuhodné euforie dodává: „Pořád jsem ještě plná nápadů. Jak tematických, tak i po stránce techniky malby. Kéž to všechno zrealizují!“ Dumám, zda už není paní Bedřiška unavená, ale vím, že mnoho obdivovatelů její tvorby zajímají její domácí i zahraniční úspěchy, a tak si nechám vyprávět jejich stručný přehled. Obdivuji současně paměť této dámy a pokorně naslouchám jejímu závěrečnému vyprávění. *„Ještě za totality se stalo, že jsme s Bořivojem dostali nabídku na výstavu v Zurichu. Praha to zamítla, Bratislava se nás ujala. Galerista dal inzerát do novin – Verboten Kunst aus Osten. Byl to velký úspěch. Měli jsme tam 115 prací, obrazy a reliéfy, a zbylo nám 17 prací. Lidé nám posílali květiny, prostě to už asi nezažiji.“*

A přišla výstava v Římě, v Nepomucenu. Tu koupil pan rektor celou. Ale Bořivoj už trpěl velkými bolestmi.

Za nedlouho mi zemřel v náručí. Abych nějak přežila – zapomenout se nedá, poslala jsem do Portugalska tři obrázky jako Mail Art. Odezva byla fantastická. Ozval se mi Stockholm, Kalifornie, Španělsko, Norsko atd. S galerií Art Addiction jsem začala spolupracovat a na mezinárodní výstavě největších talentů jsem dostala dvě zlaté medaile. A pak přišlo pozvání do Benátek. Ale sama, bez manžela? Musela jsem to vzdát. Po výstavě v New Yorku mne zařadili do 100 nejlepších světových malířů. Příští rok jsem pozvaná do Tokia na mezinárodní výstavu nejlepších světových malířů. Věřím, že vše zvládnou. Byla jsem také zařazena do Oxford Encyklopedie. Ráda vzpomínám na výstavy v Praze, Stockholmu, Portugalsku, Paříži, Londýně, Augsburgu, Římě, Španělsku i v New Yorku. Obdržela jsem též dvě zlaté medaile (mezinárodní výstava největších talentů), jednu stříbrnou medaili v Praze a jedenáct mezinárodních diplomů.“

Ano, tak toto je stručný pohled na jeden zajímavý ženský život v české kotlině. Tiskneme si ruce a já se s díkem, obdivem a pokorou loučím....

Alena Klímová-Brejchová, říjen 2016

Odhalení busty HUMPRECHTA JANA CZERNÍNA Z CHUDENIC v Kosmonosích...

Dne 10.10.2014 proběhlo zajímavé setkání kosmonoských rodáků, městského zastupitelstva a tamního Občanského sdružení se členy rodiny současných Černínů, a také příznivců z řad novinářů a spisovatelů. Dostavil se i triadevadesátiletý M. Knobloch – pražský sochař a medailér, což bylo hodno velkého obdivu.

Toto dobře organizované a připravené setkání se uskutečnilo ve sluncem zalitém parku kosmonoského zámku při příležitosti odhalení nové busty šlechtice Humprechta Jana Czernína z Chudenic (1628 – 1682). Tvůrcem busty (poprsí H. J. Czernína) je akademický sochař Milan Knobloch (1921)... čestný člen města Kosmonos. Busta je umístěna na okrově zbarveném mramorovém podstavci, který je dílem pana Františka Hausdorfa.

Odhalení se zúčastnil také současný člen rodu Černínů, hrabě Theobald Czernín s chotí Polyxenou a synem, hrabětem Tomášem Czernínem, který v milém projevu prohlásil, že je vnukem dávného Humprechta Jana, s devíti „pra“ před tímto slovem. Dobře připravené setkání v pěkně opravovaném zámku v Kosmonosích bylo zakončeno chutným pohoštěním, které připravily místní hospodyně a později i rautem v zámeckých prostorách. Město Kosmonosy je romanticky krásným místem, poblíž slavné Mladé Boleslavi a má to štěstí, že je vedeno schopným zastupitelstvem s moderním přístupem k vedení svěřeného teritoria a empatickým obnovováním tradic, což vede k návratu k dávným kořenům...

Alena Klímová-Brejchová

Pražský medailér, sochař a malíř ... MILAN KNOBLOCH (z cyklu velikáni doby)

Sochař a medailér, ale i malíř, pan Milan Knobloch, patří k nejvýznamnějším žákům zakladatele české medailérské školy Otakara Španiela, u něhož studoval v letech 1947-53 na pražské AVU. Jeho tvorba je neuvěřitelně rozsáhlé mistrovské dílo, vycházející z kulturních tradic národa a má po dlouhá léta významný mezinárodní ohlas.

Narodil se v roce 1921, a tak je pro nás, současníky, stále těžší uvěřit, že už mu bude devadesát tři let a stále ještě pracuje. Lze říci, že po celý svůj tvůrčí čas vynikal mimořádným smyslem pro individuální psychologii

portrétovaných osob a dokázal vystihnout nejvýznamnější rysy lidských osobností se sochařskou precizností, a to vše na drobném tvaru medaile. Jak sám říkává...:

„Medaile je monument, který se musí vejít do lidské dlaně. Vždy mne fascinovala možnost vyjádření osobnosti i doby a reality – možnost na líci a rubu plasticky spodobnit citový i myšlenkový svět géniů, ducha klíčových událostí historie i smysl současného usilování. Jedině medaile a mince má svůj rub a líc, avers a revers – jako sám život...“

Byt pana Milana Knoblocha je nyní už i jeho ateliérem. Velké krásné prostory poblíž centra Prahy, připomínají skvělou výstavní síň, ale on sám nejraději pracuje na svých medailérských dílech na opravdu malém kousku plochy... v kuchyni. Tam návštěvníkům, připravuje jeho paní i kulinařsky a výtvarně velmi dobře komponované pohoštění a skvěle vonící kávu. Pan medailér, stále pěkný a vysoko urostlý muž, se totiž poprvé oženil ve svých krásných osmdesáti letech a ve tvářích obou manželů lze číst, že jsou spolu šťastni.

Po tomto milém zjištění lze bez dechu obdivovat na stěnách rozvěšené aversy a reversy medailí, tu shakespearovskou, která byla předána do Shakespearova muzea ve Stradfordu, ale i jako dar současné britské královně Alžbětě. Pečlivé studium si zaslouží bezesporu tvář na medaili Mikuláše Koperníka z roku 1973, za kterou byl mistr oceněn Řádem za zásluhy o polskou kulturu i známé ušlechtilé linie tváře TG. Masaryka.

Některí návštěvníci smí na chvíli podržet, v trochu se chvějících dlaních, sádrové odlitky posmrtných masek, které umělec, Milan Knobloch, vlastnoručně snímal známým osobnostem. Smí se zatajeným dechem naslouchat vyprávění, jak v neuvěřitelně složitých podmínkách, ve spolupráci se sochařem Jaroslavem Vackem, byla snímána a posléze odlita posmrtná maska hudebního skladatele... Bohuslava Martinů.

A to po dvacetiletém spočívání v písečném hrobě ve švýcarském Liestálu. Patrně formalínem konzervované tělo bylo exhumováno ve výborném stavu a převezeno do tehdejšího Československa v roce 1979.

Je samozřejmě známa neuvěřitelně zajímavá fotografie z této činnosti, prezentovaná v překrásné monografii o Milanovi Knoblochovi a jeho dílech, která byla vydána v roce 1998 pražskou Lyrou Pragensis. Přesto podrobnosti té nezvyklé a patrně i nezáviděníhodné práce jsou velmi překvapující. V době snímání posmrtné masky skladatelovy bylo prý velmi teplo a výpary látky, konzervující tělo, byly těžko snesitelné. Znáám i monumentální pomník tohoto hudebního velikána z roku 1990. Je ze žuly a bronzu, vysoký více než tři metry. Stojí v Poličce a na fotografii, kde umělec pracuje na jeho první hliněné verzi, se zdá Milan Knobloch, jinak vysoký muž, tak malý...

Je pozoruhodné, že kromě své ženy, má pan sochař a medailér ještě tři lásky, spjaté se třemi „M“... S Wolfgangem Amádeem Mozartem, Bohuslavem Martinů a G. Mahlerem, na jejichž bustách i pamětních deskách dlouho pracoval. Je nutno však přidat ještě i další „M“... básníka Karla Hynka Máchu. V jednom z pokojů pražského bytu pana medailéra Knoblocha stojí vysoký a štíhlý pracovní stůl a na něm vždy nějaká nová, ještě syrová, práce v hlině. Postávají tam však také nejrůznější busty našich velikánů. Mezi nimi je nepřehlédnutelná podivuhodná tvář krásného mladého muže s rozvlátlými vlasy a zasněnými očima. Ano, opravdu to je nesmírně zajímavá busta našeho básníka lásky, Karla Hynka Máchy, z let osmdesátých. Ta, na které pan Milan spolupracoval s naším předním vědcem, antropologem prof. Emanuelem Vlčkem. Podle

dochované lebky básnickovy, i s jeho malou pouřazovou deformací kostí tváře, se Milan Knobloch velmi zajímavě a zdárně pokusil o odvození jeho autentické podoby. Kolika umělcům se to takto podařilo? Netřeba dále fabulovat...

Není zde možno vyjmenovat a vyčíslit kolik reliéfů tváří zajímavých lidí na medailích, ale i bust, soch a pamětních desk, bylo pozornou, zasvěcenou a snad se dá říci i k velké tvorbě posvěcenou rukou mistrovou... ztvárněno. Tato jemná ruka jim vtiskla do tváří život, zručně

ciselovala do tvrdé hmoty lidskou duši a snad i myšlenky, které portrétovaným letěly za života hlavou. Je jisté, že Milan Knobloch je z bratrstva těch nemnoha božsky inspirovaných tvůrců, kteří jsou obdařeni vysokou mírou citu, empatie, i umělecké invence. Vlastně už od šedesátých let minulého století, nepřestal ani na chvíli plnit svůj tvůrčí úkol. Nelze spočítat, kolik stovek, snad spíše tisíců pokusů na sádrových odlitcích medailí i mincí jej dovedlo k finálnímu dílu. K dílu, které se mnohdy vejde do lidské dlaně. Ano, to on byl vyvolen k výsostné tvorbě, která přechází věky a bude mnohé generace učit, obohacovat a těšit.

Na počátku roku 2011, dokončil pamětní medaile s cyrilometodějskou tematikou. Dvanáctého února t.r. byly odvezeny do Vatikánu a arcibiskup pražský, metropolita Dominik Duka, je předal při slavnostní instalaci pamětní desky sv. Cyrila v římské bazilice sv. Klementa jeho eminenci... papeži Benediktu XVI.

Při pohledu na hojnost a kreativitu tvorby tohoto umělce nelze nevěřit, že tu stále s námi budou tvůrčova křídla, jeho mnohovýznamnost plamene, květů, slunce, oka, heraldických znaků, ale i smyslných křivek ženských těl, houslí a v neposlední řadě něha mladičkých dívčích tváří.

Bude s námi i slavnostní námět, paměť dějin, vnímatelná krása, sluchitelná s formou kovu – hmoty. Bude tu monumentální paměť českých dějin, která se díky jeho zručné a jemné ruce, jejím dotekům, vejde do teplé lidské dlaně.

Mnoho významných osobností se stalo jeho přáteli, snad lze jmenovat již zemřelého presidenta Václava Havla, velvyslankyni USA, paní Shirley Temple, skladatele a dirigenta Rafaela Kubelíka, Adolfa Borna, Karla Gotta, předsedkyně mezinárodní Shakespearovské společnosti, prof.dr. Ann Jennálii Cookovou, dr. J. Kotalíka, spisovatele dr. Z. Máhlera a další a další významné osobnosti. V neposlední řadě lze uvést i anglickou královnu Alžbětu, která obdržela k 440. výročí narození Williama Shakespeara krásnou kasetu s medailemi tohoto významného básníka, na jejichž aversu je Milanem Knoblochem zajímavě ztvárněná jeho tvář a na reversu růže a meč. Básníkovy sonety jsou M. Knoblochovi velikou inspirací a k sonetům této velké osobnosti bylo vytvořeno mnoho nádherných „monumentů, které se vejdou do dlaně“, ale též vstoupí navždy i do lidských srdcí.

Neopakovatelné jsou chvíle v ateliérovém bytě tohoto více než devadesátiletého tvůrce a je příjemné si uvědomit, že ti, kteří nejvýše z řad lidských stád vyčnívají, obdařeni výsostnými tvůrčími schopnostmi, nějak zákonitě oplývají i nejvyšší skromností, pracovitostí a pokorou. Ano, snad je to dobře, snad jsou záměrně v určitém období života i zneviditelněni, aby nebyli nikým a ničím rušeni. Aby směli v klidu a soustředění dokončit božský příkaz „Tvoř... Aby, obdařeni výsostnou láskou a nekonečnou pílí rovnající se řeholi, mohli splnit „Velký úkol“, s jehož zadáním na planetu Zemi přišli. Vždyť i božský básník W. S napsal...: „ **Tělo je jenom schránka bez vsí ceny, ale tys ve svém díle cele obsažený...**

Alena Klímová-Brejchová (BO.žena)

MILAN KNOBLOCH **muž, který oživil hlinu...**

Tento muž, pražský sochař a medailér, dnes, na počátku roku 2018 už skoro devadesátí sedmiletý tvůrce, mne vítá stiskem ruky v nepříliš komfortním prostoru pražského pečovatelského zařízení pro seniory, kteří potřebují pomoc od nás, ostatních. Je tu s ním i jeho milá drobná paní Alena, se kterou se mistr oženil ve svých osmdesáti letech. Tato pozoruhodná žena mu celá ta léta věrně stojí po boku a skvěle se stará o vše, co je potřebné pro jeho tvorbu i osobní pohodlí. Společně, dočasně, tráví zimní dny v malém pokojíku, do kterého se vejdou jen dvě lůžka a snad malý stolek. Vráti se svého bytu, až bude zrekonstruován. I přes nepohodlnost, strohost a nesoukromí společného prostoru léčebny, mají oba manželé dobrou náladu a rádi se opět vidíme. Vlídní ošetřovatelé a nekomfortní prostředí neruší náš rozhovor, který je živý a plný vzácných zajímavých informací. Důvěrně znám krásnou knihu, která i teď se před námi otevírá na malém kulatém stolku. Je v ní na křídovém papíru vytištěno a zdokumentováno skoro celé dílo, titána tvorby, Milana Knoblocha. Byla vydána pražskou Lirou Pragensis v roce 1998. Na první straně přebalu je fotografie památníku Jana Palacha, instalovaného v městě Vevey u Ženevského jezera, ve Švýcarsku.

Znovu obdivuji ztvárnění plamene, který strávil mladé tělo tohoto obětujícího se chlapce. Zlatý plamen na pozadí ultramarínové oblohy evokuje též jakási k letu rozpínaná křídla. Uhnětlý je kdysi mužně silně a přesto jaksi až žensky jemné ruce Milanovy, které teď leží nečinně v jeho klíně a trochu se zachvívají. Dojatě polykám a napadají mne slova, které jsem kdysi napsala – cituji :

„.....a jeho dlaně bělely a průsvitněly, čím více těžkých činností Tvůrce vykonával... Rozdával vše co mu patřilo, kochaje se životem, polapitelnou láskou i tvárnou krásou... Čím však byly jeho dlaně prázdnější, tím méně šlo unést vonné spousty neviditelných darů...“

Společně obracíme stránky té krásné knihy a já vzhlížím k tváři starého pána a naslouchám jeho preciznímu vzpomínání, jak na počátku sedmdesátých let, v době totalitního temna, ředitel pařížské mincovny požádal Svaz českých výtvarných umělců o vypsání celostátní soutěže na zhotovení medaile českého velikána... umělec Jiřího Trnky. Ano, tehdy M.K. vyhrál první cenu a návrh na medaili byl odeslán k realizaci do Paříže. Brzo na to však bezpečnostní orgány tehdejší komunistické mašinerie počaly M.K. vyslýchat. Starý pán se už dnes usmívá, když mi vypráví, jak se ho tehdejší vyšetřovatelé ptali, jak se dostal do Paříže a proč je na reversu Trnkovy medaile s pohádkovým ztvárněním prince Bajaji spár – dračí spár. Otočili prý medaili vzhůru nohama a v této poloze jim spár evokoval představa nacisty použitého protibolševického sloganu... „zachváti-li tě, zahyneš“ . Medailér, M.K. tehdy připomenul děj pohádky o zápalce prince s drakem a na toto nesmyslné obvinění dodal, že „čistému vše čisté“. Vyšetřovatelé mínili, že prý on, s jeho podezřelými symboly na medailích, by si měl otevřít čistírnu. Odměnou bylo nakonec uznání ředitele pařížské mincovny, který prohlásil, že bylo pro něho ctí, přispět k vydání této mince, která patří k nejkrásnějším, které tato mincovna vydala. M.K. jich tehdy pár přivezl svým známým do Prahy. Jedna prý stála 2.000 franků a on si ji nemohl dovolit koupit.

Za okny postává do bělostného hávu oděná Praha a lednový vítr žene vzduchem velké vločky sněhu a lepší je na okna léčebny. Ve velké neosobní hale je příjemné teplo. Společně a skloněni nad kulatým stolkem listujeme knihou a já jsem znovu okouzlena dílem Milana Knoblocha. Vnímám profesionální fotografické ztvárnění několika stovek mincí, v nichž se paměť českého národa a dějin organicky slučuje s uchvatnou formou. Tato paměť je mistrnou rukou vtlačena do hlíny, ztvárněna do reliéfu, odlita do kovu a každý tento, na první pohled drobný artefakt mince, se mi v mysli proměňuje v nenapodobitelný MONUMENT, který však se, jako malý uchopitelný zázrak, vejde do dlaně.

Společně s paní Milana Knoblocha hledíme též na fotografie náhrobku skladatele Bohuslava Martinů, jehož posmrtnou masku tvůrce snímal po dvaceti letech od skladatelovy smrti. Nelehká práce byla uskutečněna v Čechách s antropologem dr. Emanuele Vlčkem a sochařem Jaroslavem Vackem v roce 1979.

Tento náhrobek, umístěný ve skladatelově rodišti, v Poličce, byl shledán jako nejkrásnější funerální dílo v Evropě a M. K. byl za něj dokonce vyznamenán Ministerstvem kultury. Hledím s obdivem i na detail pomníku B.Martinů, na jeho obří bronzovou sochu, která na výšku měří 3,20 m. Vedle ní její tvůrce, sochař M.K., vypadá tak maličký... Milan Knobloch a jeho paní mi ukazují i první předsádku knihy, na níž je vyobrazeno sto sádrových modelů k medaili Mikuláše Koperníka. Tolik jich bylo většinou nutno pro vznikající medaile vytvořit, než byl umělec spokojen s tou sto první či sto dvacátou prvou jako například u medaile Václava Havla.

Prý se tyto přípravné sádrové práce našly nepovšimnuté v krabicích na balkoně jejich pražského bytu. Umělec je chtěl vyhodit, ale zachránil je profesor Lidický i pro tuto knihu.

Za medaili astrologa Mikuláše Koperníka byl polským státem M. Knoblochovi udělen Řád za zásluhy o polskou kulturu v roce 1973. V Kremnici vznikl skvost. Monumentální záznam dosahu objevu tohoto vědce, promítající se staletími. Revers je vytvořen se středověkými hvězdářskými přístroji, postavou astronauta a se soustavou planet, rotujících kolem slunce. Rub i líc mince tak srůstají ve fascinující celek. Američtí vědci i umělci vyslovili Polsku za počin vydání této medaile gratulaci a my tři i o tomto faktu dnes se zájmem mluvíme.

Přesto však sochař a medailér v jedné osobě rád vzpomíná i na své první dílo, sádrovou plastiku hlavy dr. Eduarda Beneše, která vznikla ještě před jeho přijetím na AVU, což je pozoruhodným důkazem jeho neobyčejného talentu. Prezident Beneš je na ní už tehdy mistrně vypodoben a jeho tvář má zvláštní, tak trochu smutně zadumaný výraz. Paní Benešová si prý této plastiky velmi vážila.

Milan Knobloch se však též znovu vrací ke své srdeční záležitosti. Ke své první medaili, k portrétu světového antropologa dr. Aleše Hrdličky z roku 1959. Vznikla též velká busta A.H. pro Washington v USA. I v letošním roce s osmičkou na konci, vypisuje Česká státní banka soutěž na dvou set korunovou minci s portrétem tohoto pana antropologa a M. K. byl ještě vyzván, aby se soutěže zúčastnil. V této chvíli pevně věřím, že jeho zdravotní stav i ostatní podmínky potřebné k tvorbě budou opět příznivé k další medailéřské práci. Hledím znovu na ty zklidnělé ruce velkého umělce a dumám kdy smí být monumentální lidské dílo prohlášeno za dokončené. Takovéto dílo je hodné Titánů, ani voda ani oheň mu neublíží po věky a já si velmi přeji, aby se stalo to, co zatím nedokázali naši současní vládnoucí politici uskutečnit. Přeji si celým srdcem a v souznění s mnoha dobrými lidmi této krásné země, aby se devadesátí sedmiletý tvůrce, ještě z svého života, dočkal významného ocenění své dlouholeté a skvělé tvorby i ve své vlasti. Ocenění, které mu právem náleží za jeho rozsáhlé celoživotní dílo, za jeho čestnost, skromnost, neuvěřitelnou pracovitost, tvůrčí invenci i bezkonkurenční celosvětový význam v oblasti sochařské a medailéřské tvorby. Jen nelehce lze spočítat díla, která vznikala od roku 1958 až po rok 2014, kdy bylo slavnostně odhaleno to poslední... Pomník Humrechta Jana Czernina z Chudenic v městě Kosmonosích. Finanční cena díla M.K. je a vždy bude téměř nevyčíslitelná...

Český národ ještě má a smí obdivovat svého významného a věrného syna, stále žijícího krásného starce – Milana Knoblocha. Muže – Vítěze, který svými prsty a dlaněmi obtiskl subtilní lidskou duši, povahu a intelekt do hmoty hlíny, přidal důmyslnou symboliku a mnohovýznamnost plamene, křídel slunce, oka, klíče, houslí i heraldických znaků... pak to vše odlil do kovu na věčnou památku pro tento i budoucí svět... Tento zasvěcený Rytíř Tvorby se však též dokázal utkat s „Draky“... a zvítězil!

Alena Klímová – Břežchová

Portrét české ak. malířky DANY PUCHNAROVÉ

Vždy mne neuspokojuje obvyklý a dokonale okleštěný výklad, jakési zběžné curriculum vitae lidských tvůrců. Například: „Dana Puchnarová, narozena 22.ledna 1938 v Praze. Absolventka AVU – Praha (1963). Malířka, grafička, ilustrátorka, výtvarná pedagožka, činná i literárně. Oceněna doma i v zahraničí mnoha cenami“. Pak obvykle následuje výčet samostatných autorských i skupinových výstav a... doporučení tvůrčových webových stránek.

Dumala jsem o tomto fenoménu, když jsem seděla jednoho květnového dne na maličkaté... pidizahrádce významné malířky a literátky Dany P. (Se smíchem vždy tvrdí, že na tomto kousku české půdy, která je jejím skrovným vlastnictvím, sídlí víly). Přemýšlely jsme při voňavém mátovém čaji, kdy a kde jsme se vlastně spolu potkaly. Ano, bylo to před více než deseti léty v kadidlem provoněném prostoru chrámu Starého Mystického Řádu Růže a Kříže. Tentokrát však zahrádka Danina, ten přírodní chrám, voněla po nádherných čajových růžích s názvem Superstár. Byla doslova přeplněna všelijakými rostlinami a ovocnými stromy a vtěsnána mezi nízký domek malířčina atelieru, skladu jejího díla a její obydlí. Tím je už mnoho let malý bílý domek s valbovou střechou, který se zdá jaksi k zemi schoulený. Hlídá jej neohrožený drsnostý bodyguard, pes jménem Flíček. Paní Dana bydlí v překrásném kraji poblíž toku řeky Berounky a téměř za humny se tyčí mezi pentagramem pěti pahorků monumentální hrad českých králů, Karlštejn, i s celou svou neprobádanou a tajuplnou magií. Také hrádek českých královen, Karlík, je nadosah.

Seděla jsem v tom jasném a příjemně teplém květnovém odpoledni na malé bílé plastové židličce a zaujatě hleděla na tvář této ženy-malířky, tak významné pro český národ. Ráda od mládí maluji portréty a zvláště mne dojmají tváře těch, kteří už prošli dlouhou a nelehkou životní cestu. Naslouchala jsem, jak mladě zní Danin smích a její hlas se mi zdál stále jaksi dívčí. Kolem modrých očí nemá ani vrásku a při úsměvu odhaluje pevné zdravé zuby. Vlasy mívá nad čelem spoutané lehýnkým světlým šátkem a vlastně mi svým rozevláтым oděvem vždy připomíná ženy Indie. Ostatně z její úchvatné, svěže a erudovaně psané cestopisné knihy z nedávné doby vím, jak velice je duchovní atmosférou této země oslovována.

Koutkem oka pokukuji odkud na mne jukne víla s duhovými křídélky, usrkávám mátový čaj a náhle slyším ve svém nitru verše milovaného českého básníka, Jiřího Ortena. Zemřel v roce 1041, v roce narození mého a právě v tento „můj“ den, 28. ledna, napsal podivuhodnou báseň s názvem „Modrý obraz“. V ní jsou verše: ... /do její chudoby – kdo, kdo ji zpodobí.../ V tu chvíli mne trýzní otázka, zda vůbec lze na tomto světě hmoty a zrajících lidských bytostí zpodobit pravou tvář člověka. Například tak mnohovrstevnaté tvůrčí osobnosti, jakou je současná a nepřehlédnutelná česká malířka a spisovatelka, paní Dana. P. Jak lze uchopit a objektivně zaznamenat tu obrovskou kreativitu, heroickou píli, neuvěřitelnou preciznost a tvůrčí vytrvalost s jakou už po několik desetiletí tká tato žena své Dílo. Jak jen proniknout až k té subtilní matérii tvůrčí duše, do které jsou doslova vdrásávány otisky životních peripetií, doteky složité doby národa i vlastního ženského Bytí.

Vždyť je též matkou i babičkou. Zdá se mi v tu chvíli nemožné zachytit portrét této výsostné tvůrčyně, podobu její duše... plodnice tak nebyvale rozsáhlého díla.

Často se v jejím bytě i ateliéru probírám vrstvami litografií, monotypů, asambláží a dotýkám se prsty s nejvyšší pokorou a úctou i velkých pružících pláten-olejů z nejrůznějších období její tvorby. Na četných výstavách paní Dany, pořádaných v nádherných prostorách pražských výstavních síní, zalitých bílým opalizujícím světlem, procházím mezi díly toho posledního období... jejími „Sítěmi“. Jsou to obrazy malované čistými barvami, originálně zavěšené mezi dvěma skly v prostoru. Lehýnce se pohybují v proudění vzduchu a vlastní magií mne okouzlují, oslovují, uklidňují. Rychle mne posunují k příjemnému vyššímu stavu vědomí.

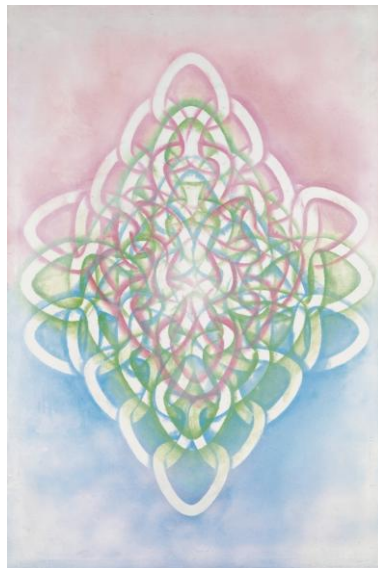
V ten zářící a navoněný květnový den spolu mluvíme i o významném „prvém zastavení“ na tvůrčí Danině cestě. Nastalo počátkem roku 1964, jedné zimní noci, ve sklepním ateliéru na pražské Kampě. Paní Dana tehdy dokončovala cyklus složitě vrstvených a tmavě zbarvených kreseb, zaznamenávajících jakousi temnou esenci Halasových básní o hrůzách druhé světové války. (Sbírky Potopa a Hlad). Dalo by se říci, že prožila mystickou temnou noc duše v záchvatu ochromujícího strachu a kruté niterné bolesti, jak se to tak tvůrcům stává. V krátkém časovém úseku procítila to, co může prožít i divák před nejrůznějšími lidskými výtvy. Drastickými a duši drásajícími výtvy. Procítila však i velkou zodpovědnost za své příští dílo a ukončila navždy tuto temnou a tragiky plnou etapu své tvorby. Věděla náhle s jasnozřivostí, že je zlé snažit se přivést diváka do šoku, či do co nejsilnějších traumat, nebo jej zesměšňovat. Přesto však jí tato práce naučila jaksi „žít v obrazu“, jak říkává. Naučila ji vložit své vědomí do rytých vzkazů v zasychající hmotě. Učila se pozorovat, jak se průzračná hmota pryskyřic vlévá do jizev a ran obrazů a ohleduplně je zahazuje jiskřící zářivou vrstvou. Asfalty a tajemné odstíny hnědých tónů země se vytratily z jejích děl, ale ještě desetiletí uplynula, než došlo k další životní přeměně, jejímž výsledkem je dnešní rozsáhlý cyklus „Sítí“. Skvěle tuto dlouhou transformaci nedávno popsala ve své „Malé knížce o čistých barvách“. Krok za krokem je vyznačen a s úchvatnou odbornou erudicí popsán děj, náležející k její tvorbě až do dnů dnešních.

Paní Dana Puchnarová od počátků své tvorby s neuvěřitelnou poctivostí studovala díla světových malířů-velikánů a ve zrychleném sledu prošla i jednotlivými styly malby a kresby, například poučení kubismem. Významným obrazem z té doby je „Modrá provazolezkyň“, malířský záznam rozloženého pohybu ženy, tančící v cirkuse na laně. Je malován v mnoha odstínech modré barvy. Příznačné pro její odvážné a až neženské experimentování s hmotami je například využití pravého písku na podlahu šapitó. Písek je spojený s akronem a paní Dana říká, že tehdy i ona jaksi „tancovala a balancovala na laně“, a to jak v rodinném životě, tak v politickém nesouladu, který se týkal jí i českého národa. Psal se rok devětapadesátý minulého století.

Její poctivá a neutuchající práce později vyústila v úchvatné cykly „Geometria Spiritualis“ (1964) a pak i Geometria Mechanica (1965). Barvy odstínů červené a bílé ale už evokují harmonii síly, energie a čistoty a uvádějí tvůrkyni do vyšších pater vědomí. Studuje život i dílo Františka Kupky, malíře – theozofa, který vycházel z filozofie R. Steinera. I ona, stejně jako Kupka, cítí, že smí přistoupit k bělostnému plátnu až tehdy, když jasně před sebou vidí svůj budoucí výtvy.

Pak však přišel ten den! 21. srpen 1968 a následné období „normalizace“. Její práce i její citění se dokonale propojilo s osudem trpícího českého národa. Litografie „Znak naděje pro 21. srpen 1968“ vzniká v pražské dílně AVU v té památné chvíli, když ruské tanky vjíždějí do české země.

Ještě tyto litografie stačila odeslat do Galerie Tangente v Heidelbergu. Později už byla vyslýchána a perzekuována pro podpis Charty 77 a nakonec rychle vyloučena z veřejného života zákazy cest do zahraničí, ba i do Prahy za svou maminkou. V tomto osamění komunistického „žalářování“ však rychle vznikaly rozsáhlé cykly už však meditačních obrazů i hravých sérigraphií, které duši Daninu osvěžovaly a posilovaly. Avšak teprve v roce 1996, po dalších závažných duchovních prožitcích v ašramu indického učitele Satja Sai Baby, počala úspěšně niterným zrakem vizualizovat obrazy svých „Sítí“. Jevily se jí jako jakési symboly propojení všech lidských vědomí v čistých zářících barvách. Zaoblené trojúhelníky a později šestiúhelníky-významné útvary moudré Přírody, budované i v plástech pilných včel, se splétaly v důmyslné „Sítě“ a osidlovaly její tvůrčí mysl s úpornou naléhavostí. Dana se dostává až pochopení vlastní podstaty života. Tvorba se jí jeví jako cesta k duchovní jednotě. Ano, opravdu... Daniny obrazy z posledního období, malované čistými barvami a prozářené světlem, se dnes mnohým pozorovatelům jeví jako možná podpora společné cesty k harmonii, či zharmonizování jednotejného vědomí lidstva. Tato duhová „Cesta“, vedoucí k navázání spolupráce se všemi v Networku započala a nekončí!

Empirický výzkum Dany Puchnarové o čistých barvách, ovlivňujících pozitivně energetické a duševní pochody v člověku, jeho zdraví a celkovou harmonii, je dlouhodobý a seriózní. Svá pozorování a závěry skvěle využila i při své dvanáctileté pedagogické práci na univerzitě v Olomouci, kde měla možnost si své závěry ověřit na studentech, budoucích učitelích umění. Jako erudovaná spisovatelka jasně a lapidárně své závěry dokáže popsat, vysvětlit. Ví, že energie čistých barev mohou člověka zbavit depresí a dokonce změnit k lepšímu i mezilidské vztahy. Nehmotné záření barev je dobře pozorovatelné i z videofilmu „Kosmické sítě“, kde jsou prezentovány průsvitné velké kresby a litografie „Sítí“. Film byl natočen v roce 2007. Kladný účinek filmu na diváky byl pro ni objevem, který neočekávala.

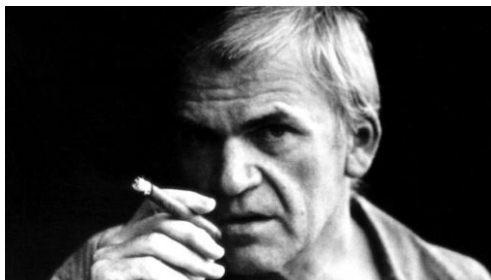
Přejme si tedy na závěr, aby tvůrci, jakým je i akademická malířka, paní Dana Puchnarová, zachytili nás, diváky, do svých magických sítí. Aby nás láskyplně zajali do duhy čistých a zářících barev i tvarů a dokázali takto vyladit subtilní tkáň našich myslí na interakci s živými a sdělnými systémy Kosmu, a aby se pak naše „Poznání“ rovnalo radostnému „Úsměvu“...!

Alena Klímová-Břejchová (BO.- žena)
www.bozena.majestat.cz

MILAN KUNDERA

znovu nabyl české občanství

Spisovatel Milan Kundera je opět českým občanem. Občanství převzal 28. listopadu z rukou českého velvyslance ve Francii. Světově proslulý literát připustil, že by se čtenáři mohli dočkat českých překladů jeho posledních čtyř francouzsky psaných románů.

Kundera debutoval sbírkou básní stalinistického ražení *Člověk zahrada širá* z roku 1953. Svá raná díla ale někdejší dvojnásobný člen komunistické strany později zavrhl. V 60. letech vytvořil sbírku povídek *Směšné lásky* nebo román *Žert*. Světovou hvězdou z Kundery udělal třeba román *Nesnesitelná lehkost bytí* z roku 1984, který se dočkal i pozitivně přijaté filmové adaptace.

Brněnský rodák Kundera patří k nejpřekládanějším spisovatelům na světě. Jeho dílo čítá přes 3000 překladů do různých světových jazyků. Opětovné udělení českého občanství Kunderovi zaznamenala i světová média.

Deník *Le Figaro* citoval velvyslance Druláka, podle kterého panovalo napětí mezi okruhem Kundery a okruhem pozdějšího prezidenta Václava Havla, což po sametové revoluci zatlačovalo do pozadí obnovení Kunderova občanství. „Ale neuvěřitelné opomenutí bylo napraveno,“ napsal list.

V roce 1995 Havel udělil Kunderovi medaili *Za zásluhy*. Přebírala ji však tehdy Kunderova manželka Věra. Kunderová nedávno v rozhovoru pro brněnský literární měsíčník *Host* prohlásila, že čeští disidenti jejího muže nenáviděli a báli se, že se Kundera postaví do čela politické opozice.

Spisovatel Milan Kundera získal po čtyřiceti letech zpět české státní občanství. Listinu o jeho nabytí devadesátiletému autorovi a manželce Věře předal v jeho pařížském bytě 28. listopadu český velvyslanec Petr Drulák. Občanství Milan Kundera získal na popud premiéra Andreje Babiše. Jako první o tom informovalo úterní *Právo*.

Zdroj:

https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/milan-kundera-francie-ceske-obcanstvi-babis-spisovatel-pariz-francie.A191203_060940_domaci_vlc

Zdroj:

https://www.lidovky.cz/kultura/milan-kundera-ziskal-po-40-letech-opet-ceske-obcanstvi.A191203_072642_in_domov_ele

O S O B N O S T I

ALEXANDER DUBČEK – osobnost politické kultury

*27.11.1921 †7.11.1992

(nelze zapomenout! – dějiny nelze přepisovat)

Po presidentech Masarykovi, Dr.E.Benešovi a gen.Ludvíku Svobodovi stále ještě těžko hledáme slušného mravně vyspělého a kulturně založeného politika. Samozřejmě určitě se najdou..., mnoho jich ale bohužel nemáme! Nelze ovšem zamlčet osobnost v československých moderních dějinách nejen významně a oblíbenou, ale i politicky kulturní. Mezi ně patří na první místo Alexander Dubček. Ano, kultura není jenom umělecká, ale i politická!!! Současná „kulturně vyspělá vládnoucí politická garnitura“ by s radostí uvítala jeho vymazání z dějin. Hlavně proto, že byl komunistou. Ovšem dějiny se nedají přepisovat...Občas se je sice podaří umlčet, nebo zamést pod koberec, ale pravda nakonec vždy vypluje na hladinu.

Pak už jen ticho

Není divu, že o pár set metrů dál dostane smyk. Neovladatelné vozidlo zavádí levým zadním kolem o obrubník, udělá hodiny, poté narazí pravým předním rohem do svodidel, převrátí se na bok, prorazí svodidla a vyletí z dálnice. Drcený plech řinčí, sklo se tříští.

Auto proletí asi dvacet metrů vzduchem, dopadne na pravý bok a střechu, převrátí se zpět na kola a zavrtá se setrvačností do svahu. Pak už jen ticho. Palubní hodiny

se zastavily v 9.25., dne 1.zář 1992. Alois K. z Vyškova, jehož škodovku vládní vůz před chvilkou předjel, ještě stačí nehodu zahlédnout – našťastí, protože havarovaný vůz není ze silnice vidět. Zaparkuje v odstavném pruhu a sbíhá ze stráně dolů. Naskytne se mu děsivý pohled. Zadní část karoserie BMW trčí do výšky, vrak prázdný. Patnáct metrů před zdemolovaným bavorákem leží promáčený starší muž a bolestivě nařiká. U hlavy mu klečí mrtvolně bledý muž středního věku. Krvácí z rány na hlavě a zdá se být v šoku.....

Zatímco se společný stát Čechů a Slováků rozpadá, Alexander Dubček bojuje o život. Má rozsáhlá zranění páteře, hrudníku a vnitřních orgánů, je v těžkém šoku.

Večer 7. listopadu 1992 selhává srdce, plíce i ledviny. Alexander Dubček umírá. Rozpadu federace se už nedožil....

**PAMÁTNÍK TRAGICKÉ DOPRAVNÍ NEHODY
ALEXANDRA DUBČEKA dne 1.9.1992 U HUMPOLCE**

ALEXANDER DUBČEK – jeho listopadový osud - stručný životopis

Alexander Dubček byl nenáviděn jak předreformními tak „normalizačními“ i současnými komunisty, přesto patří k nejvýznamnějším osobnostem moderních československých dějin, který si zachoval mj. kredit lidskosti a vysoké politické kultury.

Narodil se 27. listopadu 1921. S rodiči odcestoval roku 1925 do SSSR, kde byl silně ovlivněn komunistickými ideály.

Roku 1938 vrací se zpět do své vlasti a rok na to vstupuje do Komunistické strany Slovenska. Aktivně se zúčastňuje Slovenského národního povstání. V jeho životě nastává podstatný zvrat a vrchol jeho kariéry exceluje v období „pražského jara“. V lednu roku 1968 abdikuje prezident Novotný. Prvním tajemníkem komunistické strany Československa se stává

Hrob Alexandra Dubčeka v Bratislavě

dosud neznámý Alexander Dubček. V tomto období doufal, že bude možné obnovit opět demokracii. Nadějná myšlenka byla bohužel udupána vpádem spojeneckých vojsk Varšavské smlouvy. Dubček byl donucen odstoupit v roce 1969 a novým tajemníkem ÚV KSČ se stal Gustáv Husák, který byl v minulosti i politickým vězněm. Nastalo období "normalizace", tvrdých čísteK, pronásledování a hromadné emigrace.

Rok na to byl Dubček vyloučený z KSČ. V roce 1975 prezident Ludvík Svoboda abdikoval a jeho nástupcem se stal Gustav Husák. Po tomto období se Dubček vytrácí z učebnic a je celkově zapomenut . Až v roce 1989, 10. prosince, se na něho vzpomnělo jako na reformního komunistu a byl navržen do funkce předsedy parlamentu.

Ke změně došlo i v případě Gustava Husáka, proti kterému a dalším 32 bývalým vedoucím funkcionářům bylo zahájeno stranické šetření, které končilo jejich vyloučením.

Nastala předvolební kampaň, vyhlášená 29. dubna 1990 a zúčastnil se jí i Alexander Dubček. Své myšlenky obhajoval v rodném okrese - v Topolčanech. 8. a 9. června 1990 se po 44 letech uskutečnily v Československu první svobodné demokratické parlamentní volby. Ustavující schůze FS se konala 27. června. **Předsedou parlamentu byl zvolený Alexander Dubček** a na společné schůzi obou sněmoven FS byl prezidentem republiky zvolen Václav Havel.

Alexander Dubček zemřel 7. listopadu 1992 v pražské nemocnici Na Homolce na následky vážných zranění utrpených při tragické autonehodě 1. září 1992. Bezprostřední příčinou smrti bylo selhání srdce, jater a plic. Lékařům se bohužel nepodařilo zachránit jeho život. Rakev se zesnulým Alexandrem Dubčekem byla převezena z nemocnice Na Homolce na ruzyňské letiště. Po rozloučení se zástupci Federálního shromáždění a po vojenských počtách a československé hymny, byla převezena rakev do Bratislavy, kde na letišti čekali představitelé Slovenské národní rady, slovenské vlády a mnoho občanů. Až do následujícího dne byla rakev vystavena ve foyeru Slovenského národního divadla a lidé z celého Československa mlčky stáli v dlouhé řadě. Mnozí s květinami, aby se rozloučili s člověkem, který se pro ně stal **symbolem lidskosti v politice**. Smutečního aktu ve Slovenském národním divadle 14. listopadu 1992 se kromě zástupců domácí politické scény a tisíců lidí zúčastnili i představitelé téměř 50 států a mnohých mezinárodních organizací. Alexander Dubček byl nejvýznamnějším a nejznámějším politikem moderních československých dějin a hlasatelem nové formy „socialismu s lidskou tváří“.

SLOVO A ČAS

SOCHA IVANA STĚPANOVIČE KONĚVA
na náměstí Interbrigády v Praze 6-Bubenci

SPORY O POMNÍK

Pomník maršála Koněva na náměstí Interbrigády v Praze 6-Bubenci byl odhalen 9. května 1980 u příležitosti 35. výročí osvobození Československa. Socha v nadživotní velikosti zobrazuje sovětského maršála Ivana Stěpanoviče Koněva, autorem sochy je **ZDENĚK KRYBUS** a autorem pomníku **VRATISLAV RŮŽIČKA**. Socha zobrazuje maršála držícího v ruce kytici šerfků, jakými byla vítána Rudá armáda při osvobození Československa v květnu 1945. Od roku 2015 zintenzivěly spory o Koněvovu roli a další existenci pomníku, pomník je protestujícími opakovaně popisován nápisy či poléván červenou barvou. V roce 2018 městská část pomník v rámci zrestaurování opatřila novými informačními deskami, které připomínají Koněvovu účast i na dalších středoevropských událostech.

Úsilí o odstranění Koněvova pomníku začalo už v první polovině 90. let, kdy byly odstraňovány i mnohé jiné kontroverzní pomníky někdejšího komunistického režimu, v Dejvicích například pomník V. I. Lenina na Vítězném náměstí. Tehdy bylo řešení vzhledem k naléhavějším záležitostem odloženo, ale od té doby se problém Koněvova pomníku opakovaně vrací na pořad jednání zastupitelstva Prahy 6.

Autorem sochy je Zdeněk Krybus a autorem pomníku Vratislav Růžička. Socha zobrazuje maršála držícího v ruce kytici šerfků, jakými byla vítána Rudá armáda při osvobození Československa v květnu 1945. **Po stránce figurální kompozice, volby materiálu, obsahu, cíle a myšlenky obsažené v duchovní podstatě tohoto díla a s přihlédnutím k době, kdy náš lid oslavoval a připomínal si vítězství Rudé armády a osvobození Prahy v r.1945, se stává myšlenka likvidace Koněvova pomníku svědectvím slaboduchosti, nedomyšlenosti a politické demence všech jejích zastánců.**

IVAN STĚPANOVIČ KONĚV (ИВАН СТЕПАНОВИЧ КОНЕВ);

byl významný sovětský vojevůdce, maršál Sovětského svazu, hrdina SSSR a hrdina ČSSR!! V průběhu II. světové války velel vojskům Rudé armády na východní frontě a osvobodil od okupace německými nacisty velkou část východní Evropy.

Byl prvním spojeneckým velitelem, který po kapitulaci německých vojsk do rukou představitelů pražského povstání vstoupil do Prahy a osvobodil severní, střední a východní Čechy. Koněv se také přímo podílel na karpatsko-dukelské operaci v roce 1944, na **osvobození Ukrajiny, německého koncentračního tábora Osvětim a na dobytí Berlina v roce 1945 ve spolupráci s armádami USA, Francie aj...** Je nositelem mnoha vysokých zahraničních vojenských řádů a vyznamenání za osvobození Československa včetně. **Kredit uctívaného osvoboditele Prahy ztratil tvrdým až brutálním potlačením maďarského národního povstání v Budapešti proti stalinismu v roce 1956. Invaze okupačních vojsk do ČSSR se ale v roce 1968 nezúčastnil a údajně s ní nesouhlasil.**

Ak.sochař ZDENĚK KRYBUS – autor Koněvova pomníku

V dětství projevoval kreslířské nadání. V r. 1942 vstoupil do Školy umění ve Zlíně, aby se stal malířem. Jeho kresby se vyznačovaly jistotou linie a správným postřehem formy.

Prof. **Vincenc Makovský jej přijal za svého žáka.** V letech 1944–1945 Krybus pracoval v sochařsko-štukatérských dílnách filmových ateliérů na Barrandově. V letech 1945–1949 studoval na Akademii výtvarných umění v Praze, a to ve speciální škole monumentálního sochařství profesora **Karla Pokorného.** V letech 1951–1954 byl u Karla Pokorného uměleckým aspirantem a v letech 1954–1955 byl jeho asistentem.^[1] Spolupracoval s ním na realizaci jeho pomníku **Sbratření.** Brzy po roce 1945 vstoupil z přesvědčení chudého levicově orientovaného člověka do KSČ. Prostřednictvím kádrového prověření se pak dostal i k monumentálním zakázkám, které v soutěžích vítězily jako dovršení realistického sochařství tradice **Myslbek-Pokorný.**

V letech 1972–1975 **pracoval jako docent pro modelování na katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Karlovy univerzity v Praze a v Brandýse nad Labem.**

V roce 1956 začal v Praze samostatnou uměleckou dráhu. Od roku 1976 se věnoval pouze sochařství. Tvořil v sádre, hlině, bronzu i kameni. **Zdeněk Krvbus patřil k mimořádně talentovaným sochařům. Jako žák Vincence Makovského a Karla Pokorného se zařadil k uznávaným mistrům monumentálního sochařství, který kráčet ve stopách J.V.Myslbeka!!! Jeho nadživotní socha maršála Koněva je vyvrcholením socialistického realismu ve figurálním sochařství. Socialistický realismus se stal zákonitě neodmyslitelnou etapou v historii vývoje československé umělecké tvorby a vrhat na něho za každou cenu špatné světlo se stává primitivním nekulturním módním obrazoborectvím současného politického chaotického názoru a růstajícím zpochybňováním všeho, co souvisí se Sovětským svazem.**

**Před čtyřiceti lety zemřel hrdina ČSR
armádní generál a president LUDVÍK SVOBODA**

* 25. 11.1895
† 20. 9. 1979

Hořký příběh tvůrce Stalinova pomníku skončil sebevraždou (aneb o čem se nerado mluví)

Tragický osud geniálního sochaře Otakara Švece
a československého socialistického realismu.

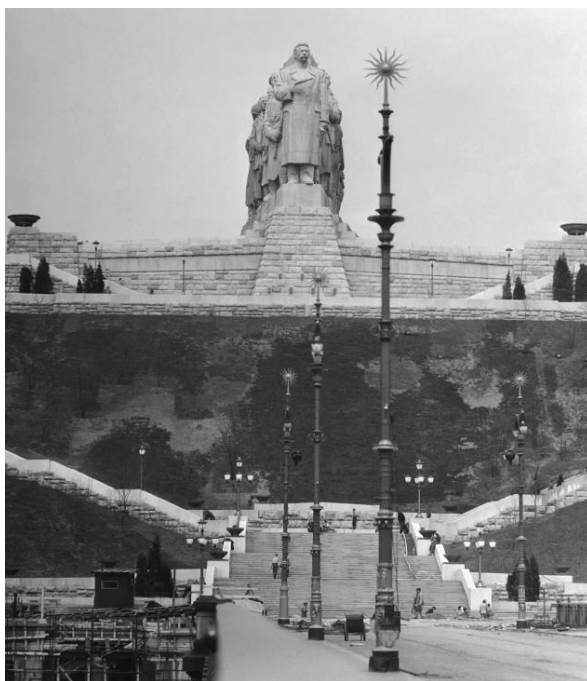
Kam až dospěl fanatismus komunistické ideologie té doby.

Sádrový model Stalinova pomníku pro Prahu
V ateliéru autora – ak. sochaře Otakara Švece (na snímku)

1. Myšlenka postavit v Praze sovětskému vůdci pomník se objevila záhy po skončení druhé světové války. J.V. Stalin byl symbolem osvoboditele a vítěze nad Hitlerem. O vybudování jeho sochy se rozhodlo už v září 1945 na zasedání Ústředního národního výboru (ÚNV) hl. m. Prahy.
2. Rozhodující inspirací se staly chystané oslavy jeho 70. narozenin, připadající na prosinec 1949. Od února toho roku začaly v komunistickém vedení debaty – památník, nebo pomník? Vyhrála druhá varianta a v dubnu vyhlásila rada ÚNV Praha architektonicko-sochařskou soutěž. Zadání soutěže znělo neuvěřitelně: I se soklem má Stalin shlížet na Prahu třicet metrů nad úroveň letenské stráně!
3. Přes nesouhlas výtvarníků, architektů i varovné připomínky některých vedoucích funkcionářů rada rozhodla, že vyvoleným místem bude Letná a výsledná stavba monumentálních rozměrů by měla překonat vše, co bylo dosud na Stalinovu počest vybudováno. Při projekci na Staroměstské radnici se umělci dověděli, že účast na štědrě dotované soutěži je jejich „povinností“ a zazněla i nová, šibeniční lhůta k odevzdání návrhů – 10. prosinec 1949.
4. V určeném termínu přišlo do soutěže šedesát návrhů. Všechny představovaly solitérní postavu nebo její část. Pouze jeden se zásadně lišil, **a právě ten v očích komise zvítězil. Autorské trio, sochař Otakar Švec a architekti Jiří a Vlasta Štursovi**, přišlo s ideou sousoší, kdy za postavou Stalina bylo ve dvou řadách sešikováno celkem osm postav, které symbolizovaly zástupce československého a sovětského lidu. Dnes je socialistický realismus již uznávaným uměleckým stylem (slohem), ale některá jeho oslavná díla skutečně musela být pro svou obludnost odstraněna. Tohoto osudu se zaslouženě dostalo i Stalinovu pomníku.

5. Jako autor byl **Otakar Švec** vtažen do gigantického podniku, který zaměstnával stovky lidí a stál přes 130 miliónů korun. Zásadou megalomanské vize vládního výboru nabyla stavba oblundných rozměrů a tvarů.
6. Vznikla další odborná komise, která jezdila po lomech. Na základě geologických údajů navrhla kvalitní libereckou žulu. Spočítalo se, že bude potřeba vylámat asi 7000 krychlových metrů kamene. To si posléze vyžádalo na trase do Prahy zpevnit mosty, neboť bylo třeba těžkými vojenskými tahači dopravit 235 mnohatunových žulových kvádrů. Jen samotná Stalinova hlava vážila před opracováním 52 tun.
7. Bylo zřejmé, že obrovskou váhu zamýšleného sousoší kopec neunes. Letenská pláň v místě stavby byla z břidlice se sklonem k Vltavě, a tak geologové doporučovali část hrany stráně odbagrovat a terén zpevnit železobetonovými piloty.
8. Když krátce po sobě v březnu 1953 Stalin a Gottwald zemřeli, politické klima se do jisté míry změnilo, ale stavbu pomníku to nezastavilo.
9. Koncem léta roku 1953 byl kolem lešení zavěšen velký transparent s nápisem: „**Náš úkol musí být splněn do 28. 10. 1954.**“ Potom však byl termín popáté a naposledy změněn – **na 1. května 1955.**

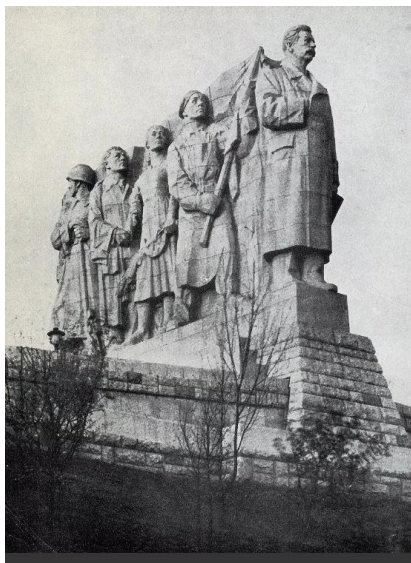

Stalinův pomník na Letné krátce před odhalením
Foto: Zdeněk Havelka, Leoš Nebor, ČTK

10. 20. dubna 1954 žena Otakara Švece - Vlasta Švecová dobrovolně odešla ze života (prášky na spaní, alkohol a otrava svítiplynem).

11. **Slavnostního odhalení pomníku se nedočkal ani sám autor – Otakar Švec**

Žádný z jeho přátel ho několik týdnů neviděl, a tak kroky policistů vedly příštího dne nejdříve do jeho bytu. Mrtvého sochaře našli v kuchyni – na stejné pohovce, na níž před rokem Vlasta spáchala sebevraždu. Dveře utěsněné zevnitř srolovanými dekami, uspávací prášky na stole, vypnutý rozvod elektřiny, puštěný kohoutek plynového sporáku – jednoznačně ukazovaly na sebevraždu (†4.4.1955). Jistý nejmenovaný podporučík shrnul výsledek vyšetřování takto: „**K sebevraždě dohnala Otakara Švece smrt jeho manželky, osamělost a kritické poznámky některých odborníků o jeho díle.**“

Finální pohled na **STALINŮV POMNÍK na Letné** (1955) – bezesporu vynikající a dechberoucí mistrovské dílo českého sochaře Otakara Švece, jeho pracovního týmu architektů, sochařů, kameníků, dělníků...Největší Stalinův pomník na světě **vytvořili zlaté české ručičky**, aby ho po sedmi letech (rok 1962) vyhodili do povětří.

V jeho zprávě nadřazeným se objevila i jedna dosud nikde nezaznamenaná informace : sochař byl „**od 9. června 1948 organizován v KSC, odkud 12. dubna 1950 vystoupil ze zdravotních důvodů**“

Na jiném místě protokolu se bez dalších podrobností uvádí:

„**Ve Švecových písemnostech byl nalezen dopis z roku 1949 od místní organizace KSC z Prahy 14, který pojednával o přípravě vyloučení jmenovaného z KSC.**“

Mračna se nad Stalinovým pomníkem začala stahovat po Chruščovově tajném projevu na XX. sjezdu sovětských komunistů v roce 1956, kdy odhalil první Stalinovy zločiny. Po odstranění mumifikovaného Stalinova těla z mauzolea na Rudém náměstí (1961) přijalo vedení KSČ rozhodnutí o odstranění sousoší do listopadu 1962 tedy do oslav 45. výročí Velké říjnové socialistické revoluce.

12. Byla ustavena speciální komise, jejímž předsedou byl Jiří Hendrych, člen původního vládního výboru pro postavení pomníku. Stalinova hlava byla odsekána ručně, zbytek pomníku byl odstřelen ve třech fázích.

Byly k tomu potřeba dvě tuny trhavin a dva tisíce rozbušek.

O sochaři Švecovi vznikl nový film, jehož název odkazuje právě na jeho poslední dílo: jmenuje se totiž **MONSTRUM.**

Odstřel Stalinova pomníku v roce 1962 se stal defakto tichou, postupnou i potupnou přehrou k celosvětově ostudné sebevraždě komunistické strany Československa, což se událo v roce 1989

- NO COMMENT -

Dle istránek a vlastních živých vzpomínek pro čtenáře ZHOŘ ART připravil

Oldřich Páleníček

VÝSTAVY – KONCERTY

NÁRODNÍ GALERIE

už má na rok 2020 plány

s **Rembrandtem, Poem, Medkem,
Buddhou**

Zatímco nad budoucím fungováním Národní galerie jako instituce visí pár otazníků, výstavy mají budoucnost docela jistou.

Do plánů na rok 2020, které galerie 5. prosince představila, se dostala tvorba Rembrandta, Mikuláše Medka, Kurta Gebauera i díla přibližující umění spojené s buddhismem či brutalismem. Podrobnější přehled nabízí fotogalerie.

REMBRANDT VAN RIJN

AUTO PORTRÉT SE VZTYČENOU ŠAVLÍ, 1634

Mikuláš Medek:

NAHÝ V TRNÍ (Valdštejnská jízdnára,

Klášter sv. Anežky České, Veletržní palác, 22. 5. – 22. 11. 2020).

Ve třech výstavních prostorech představí galerie významného představitele českého poválečného umění. Významného nejen tvorbou, ovlivněnou surrealismem, informelem a nfigurativní malbou, ale i nezávislostí, kterou si jako člověk i umělec dokázal udržet i pod tlakem režimu

KURT GEBAUER (Veletržní palác, 6. 3. – 2. 8. 2020).

Národní galerie se pokusí o dosud nejucelenější vhlad do šedesáti let tvorby Kurta Gebauera – sochaře, pedagoga a osobnosti s vlivem na veřejný prostor

NEBOURAT! PODOBY BRUTALISMU V PRAZE

(Veletržní palác, 6. 3. – 6. 9. 2020). Výstava představí realizované i nerealizované „brutalistní“ projekty v Praze ze šedesátých až osmdesátých let. Chce ukázat kvality staveb, které jsou obvykle překryté nálepkou „komunistická architektura“

EDGAR ALLAN POE A UMĚNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

(Veletržní palác, 6. 3. – 30. 8. 2020).

SEN VE SNU: Autor mystických příběhů, považovaný za zakladatele detektivního žánru, inspiroval i další umělce mimo literaturu. Odras Poeovy tvorby a obecně fenomén hrůzy a strachu kurátoři ilustrují v dílech Františka Kupky, Josefa Váchala, Aléna Diviše, Jaroslava Róny či Křištofa Kintery

REMBRANDT (Palác Kinských, 17. 4. – 30. 8. 2020).

Reprezentativní výstavu připravuje NG, společně s Wallrafovo–Richartzovým muzeem v Kolíně nad Rýnem, k 350. výročí úmrtí jednoho z nejvýznamnějších nizozemských malířů. Ústředním dílem výstavy je portrét Učenec ve studovně (na obrázku) z roku 1634. Rembrandtova díla doplní práce jeho současníků i následníků

BUDDHA ZBLÍZKA (Palác Kinských, 6. 11.

2020 – 7. 3. 2021). Kdo byl Buddha Šákjamuni a co přináší jeho učení? Národní galerie Praha a Muzeum Rietberg v Curychu sestavily ze svých sbírek výběr buddhistického umění od druhého po dvacáté století

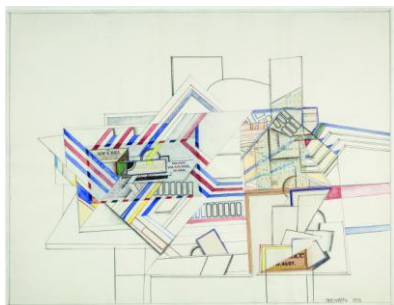
STAŘÍ MISTŘI II (Šternberský palác, od 12. 6. 2020). Nedávno otevřenou stálou expozici starého umění ve Schwarzenberském paláci doplní další část ve Šternberském paláci

LINIE, SVĚTLO, STÍN: Výběr z mistrovských děl evropské grafiky a kresby 17. a 18. Století

(Schwarzenberský palác - grafický kabinet, 12. 2. – 10. 5. 2020).

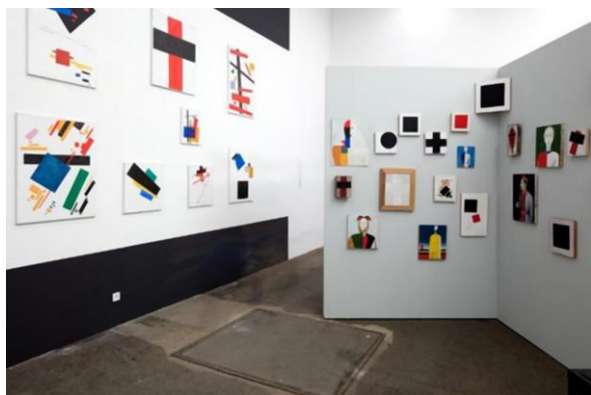
Kresby a grafické listy období baroka a klasicismu doplní na dočasné výstavě stálou expozici starého umění. Naváže na ně výstava Leonardo inspirující (květen–srpen 2020). Představí jak grafiky a kresby vytvořené podle Da Vinciho předloh, tak také tvorbu volně inspirovanou touto všestrannou osobností

SAUL STEINBERG – VLADIMÍR FUKA

(Palác Kinských, 18. 9. 2020 – 3. 1. 2021).

Výstavní projekt propojí dva současníky: dva kreslíře a ilustrátory, kteří v pohnutých časech museli emigrovat (Steinberg utíkal před nacismem, Fuka před komunistickým režimem) a usadili se v New Yorku

SBÍRKY MODERNÍ GALERIE A MUZEA SOUČASNÉHO UMĚNÍ METELKOVA V LUBLANI

(Veletržní palác, 16. 10. 2020 – léto 2021).

Jádrum výstavy má být první institucionálně budovaná sbírka zaměřená na východoevropské umění. Vznikla v devadesátých letech minulého století. Kurátory zajímá pátrání po odpovědi, co vlastně je východoevropské umění a také odkaz avantgardní tvorby z těchto zemí

IGOR KORPACZEWSKI

(Veletržní palác, 16. 10. 2020 – 28. 2. 2021).

Průřezová výstava tuzemského autora střední generace. „Jeho portréty nesoucí jakýsi filmový opar nostalgie a minulosti odkazují k nejasným, ale jaksi povědomým příběhům a rolím,“ píše kurátoři

MARKÉTA OTHOVÁ

(Veletržní palác, 16. 10. 2020 – 28. 2. 2021).

I tato fotografka patří ke střední umělecké generaci. Ve své tvorbě se soustředí na neinscenované okamžiky, které „třídí“ do lyrických sérií

UMĚLECKÁ KOLONIE NA OKOŘI

(Veletržní palác, 16. 10. 2020 – jaro 2021).

Hrad Okoř funguje na výstavě jako překvapivé pojitko českých umělců, jimž poskytoval inspiraci už od dob romantismu. Instalace představí generaci výtvarníků, kteří na Okoř docházeli jako studenti krajinářského ateliéru pod vedením Julia Mařáka

NAVŠTIVTE VÝSTAVY V PRAZE V ROCE 2020 !

Zdroj: čt 24 - Národní galerie Praha – 21.9.2019

VE SCHWARZENBERSKÉM PALÁCI SE NOVĚ USÍDLILI STAŘÍ MISTŘI OD DÜRERA PO GOYU

Národní galerie Praha otevřela po deseti měsících Schwarzenberský palác, za necelý rok prošel rekonstrukcí a obměnou výstavních prostor.

Nyní **STÁLÁ EXPOZICE** nabízí tři stovky barokních a renesančních děl nejen od českých, ale i evropských starých mistrů.

Novou podobu galerie vytvořil architekt Josef Pleskot.

Stálá expozice
STARÍ MISTŘI
ve
Schwarzenberském
paláci - PRAHA

Autor: Helena Fikerová
Zdroj: Národní galerie Praha

Schwarzenberský palác na Hradčanském náměstí patří k nejkrásnějším a nejvýznamnějším renesančním stavbám v Praze. V mnohém je ovlivněn italskými renesančními vzory; tvoří ho tři křídla obklopující arkádový dvůr.

1. Pro hraběte Jana mladšího z Lobkovic palác postavil architekt Agostino de Galli (Augustýn Vlach) v letech 1545 až 1567, kdy docházelo k obnově Pražského hradu po velkém požáru.
2. V držení paláce se postupně vystřídali Lobkovicové, císař Rudolf II., Rožmberkové, Švamberkové, Eggenberkové a Schwarzenbergové, po nichž zůstal budově jeho současný název.
3. Ve vlastnictví Národní galerie je palác od roku 2002. O šest let později tu otevřela expozici českého barokního umění. Po rekonstrukci v roce 2019 je zde umístěn výběr nejvýznamnějších mistrovských děl ze Sbírký starého umění, jak českého, tak evropského. Část sálů slouží grafickým kabinetům.

Architekt Pleskot v členění expozice přiznává původní místnosti.

„Do všech prostorů jsme vložili nábytek, aby jednotlivé pokoje zůstaly autentické,“ upřesnil. Nová podoba galerie pracuje i s tím, co je mimo palác. Nezatemňuje okna, takže návštěvníkům nabízí zároveň pohled na barokní i moderní části Prahy.

Cílem expozice je prezentovat sbírky starého umění, dosud rozdělené na česká a evropská díla. ***„Chceme akcentovat, že umění není limitované podle škol, ale jde o otevřený systém, který nemá hranice,“***

vysvětluje kurátor nové expozice a ředitel sbírky starého umění Marius Winzeler.

Prohlídka začíná díly **renesance a manýrismu a tvorbou Albrechta Dürera, El Greca, Agnola Bronzina nebo Bartholomaea Sprangera.** V dalších částech ukazuje třeba řecké mramorové sochy a bronzы jako inspirační podněty pro umění renesance. Návštěvníci poznají smysl pro detail v dílech **Hanse Holbeina** staršího a **Lucase Cranacha** staršího, řemeslné mistrovství i krajinomalby **rodiny Brueghelů.**

Následně návštěvníci přejdou do období baroka a rokoka. V barokní obrazárně visí monumentální oltářní obrazy, biblické výjevy či mytologické scény Petra Paula Rubense, Anthonise van Dycka či Karla Škréty.

Dramatickou tvář baroka reprezentují Matyáš Bernard Braun, Petr Brandl či Jan Kupecký. Malířskou produkci sedmnáctého století zastupují malby od Jusepa de Ribery, zátiší, krajinomalba a intimní díla se sakrálními tématy. Expozice končí v přízemí tematickou kapitolou o vztahu člověka k Bohu. Představuje třeba plátna Francisca Goyi.

Nejpočetnější soubor grafik a kreseb svou stálou expozici nemá. **Aby se díla světlem nepoškodila, vystavují se vždy jen tři měsíce.** Střídat se budou i ve dvou grafických kabinetech, které jsou nově v přízemí Schwarzenberského paláce.

Aktuální instalace ***LINIE, SVĚTLO, STÍN*** se zaměřuje na mistrovská díla šestnáctého a sedmnáctého století. Nejcennějším exponátem je autoportrét **Giuseppe Arcimbolda**, k vidění je pouze prvních šest týdnů od začátku výstavy. Zahájena byla 6. listopadu a otevřena zůstane do 10. února.

SBÍRKY STARÉHO UMĚNÍ NGP

Počátky Sbírký starého umění NGP jsou spojeny s jedním ze starých mistrů – renesančním malířem a grafikem Albrechtem Dürerem. V roce 1606 získal jeho Růžencovou slavnost do svých sbírek císař Rudolf II. Obraz se postupně stal majetkem Společnosti vlasteneckých přátel umění, předchůdkyně NGP, založené roku 1796. V roce 1946 vznikla Národní galerie a staré umění je dnes jednou z jejích pěti sbírek.

SCHWARZENBERSKÝ PALÁC
(alias LOBKOWICKÝ) v Praze na Hradčanském náměstí

Filharmonie Brno k Beethovenovým narodeninám odehrála pět jeho koncertů

Před hodinou

Blížící se dvěstěpadesáté výročí narození

Ludwiga van Beethovena předznamenává mimo jiné program Filharmonie Brno. V jejím podání zaznívá všech pět Beethovenových klavírních koncertů. Moravský orchestr je rozdělil do tří večerů, po všechny doprovází světoznámou ruskou klavíristku **Elisabeth Leonskajovou**.

První tři koncerty odehrála Leonskajová pro brněnské publikum minulý týden. Za nejnáročnější zatím považuje ten druhý. V hudbě se podle ní totiž odráží stres, který skladatel cítil při tvorbě na poslední chvíli.

„Byl to benefiční koncert pro dámský spolek ve Vídni. Beethovena bolel bok, seděl u něj doktor a celou dobu mu píchal injekce. Vedle stáli čtyři přepisovatelé, kteří čekali, až dokončí partituru. Jakmile byl hotov, donesli noty hudebníkům, aby mohli začít zkoušet,“ popisuje vznik díla pianistka.

Císař mezi koncerty

Tento týden program pokračuje zbývajícími čtvrtým a pátým Beethovenovým koncertem, které komponista věnoval svému žákovi a mecenáši, kardinálovi Rudolfovi Janovi Habsburskému. Filharmonie je uvede dvakrát: 12. a 13. prosince. „Pátý klavírní koncert nese přídomek ‚císařský‘, ale nedal mu ho sám Beethoven, nýbrž jistý francouzský důstojník, který byl přítomen vídeňskému provedení tohoto díla a označil ho za císaře mezi koncerty,“ doplňuje zajímavost ke skladbě Kateřina Konečná z PR filharmonie Brno. **Kreativita není pro blázny**

Hudebníci začali společně zkoušet v pondělí, podle šéfdirigenta Dennise Russella Daviese je i pár dní pro zkušený orchestr dostatečná doba. Klavírní virtuoska se ke zkouškám připojila teprve včera. Do not se při hraní nedívá a dává tak větší prostor vlastnímu pojetí. „Kreativita není svoboda pro blázna. Je to pocit svobody uvnitř pravidel,“ říká.

Kompletním uvedením klavírních koncertů se brněnská filharmonie s Beethovenem zdaleka neloučí. Například hned v únoru chystá program všech jeho sonát a variací pro violoncello a klavír.

AUTOR jabzdroj:
ČT24

ŠKOLA MLADÝCH GRAFIKŮ

KOLÁŽ

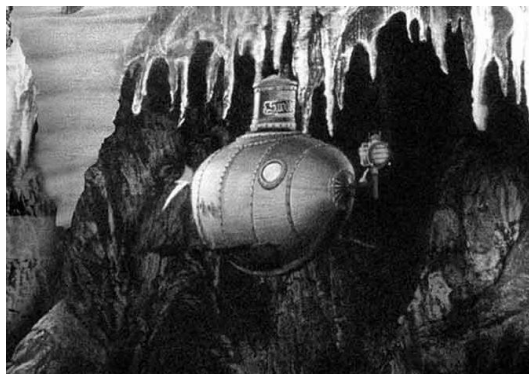
V předcházejících číslech našeho časopisu bylo mnohokrát popsáno, jak významná je kompozice obrazu pro grafickou tvorbu. Kompozici se musíme učit zejména v raném věku. Jak se naučit komponovat své představy na plochu papíru není snadné, zejména v prvních začátcích výtvarné tvorby. Kromě již výše uvedených zásad a pravidel, lze se kompozici naučit i zábavnějšími postupy a metodami, než je neustálé kresebné cvičení. Ne všichni se totiž rádi vyjadřují kresebně a malířsky a přitom mají výtvarné nadání!!! Metoda kolážové techniky je jednou z široké řady základních odlišných postupů, která výrazně a rychle napomáhá k výtvarně působícím artefaktům a lze ji použít i u méně nadaných zájemců.

Koláž je technika universálně použitelná i u zdánlivě výtvarnému umění nenaklonené generaci, což se s pozitivními výsledky dokázalo i v kurzech artterapie v *domovech seniorů* a podobných ústavech. Tolik tedy úvodem k této technice, která je současně i hravým vstupem do proniknutí tajemství všech výtvarných a uměleckých děl. A tedy i do díla grafického. Koláž nepředstavuje sice typickou grafickou techniku, ale používá bezvýhradně různých grafických prvků a prováděcích grafických metod, bez nichž se neobejde. Proto existuje také termín tisk z koláže, v němž ale dostává konečný výsledek jiný obsah a smysl než samotný jeho prvotní výraz a cíl – koláž. Koláž se zde stává matricí a tiskem se mění ve skutečné specifické grafické dílo. Setkáváme se s touto technikou ale zřídka a stává se většinou jen vstupem k poznání práce s tiskařskými barvami, s grafickým lisem. Je to technika určena především do škol. Není ale zanedbatelná.

Termín koláž je odvozen z francouzštiny (collage; coller – lepití). Jistým druhem koláže je i vlepování různých prvků do obrazů, což činili i kubisté jako např. Picasso, Braque a další umělci...) Zpočátku vznikaly koláže náhodně bez úmyslu nechat

vzniknout nové technice. Lepilo se „všechno možné“ na „všechno možné“ a v podstatě šlo o hru dadaistickou s výslednými efekty, které působily na diváka nečekaně, dráždivě ba dokonce až fascinovaně. Tak vzniklo několik druhů koláží, z nichž mnohé mají specifické pojmenování. Podstata je ale stejná – lepení. Na příklad v sochařství vznikla koláž, kterou známe pod termínem asambláž.

Dnes ale rozumíme koláží takové obrazy, které jsou složeny, či důmyslně zkombinovány a vystříhány nebo vytrhány z papírových především obrazových materiálů.

Autorská koláž KARLA ZEMANA
VYNÁLEZ ZKÁZY - detail

Jsou to fotoreprodukce z časopisů, staré rytiny, mapy, plakáty, knižní texty, ale i kusy textilu, stanioly, vyliisované suché přírodniny (listy, rostliny...), fotografie, jejich detaily atd. Koláž je vlastně pozoruhodná technika, která se i v rukou amatéra může proměnit v umělecké dílo. Je proto ideálním vstupem do tajemna výtvarného umění ve všech věkových kategoriích a na všech vzdělávacích stupních našich škol.

Koláž si jako výtvarnou techniku rychle osvojili dadaisté a surrealisté. Metoda koláže ovlivnila způsob komponování a řešení obrazové plochy a tvarů v ní. V poezii obrazových básní **Karla Teiga** se rovněž uplatnila kolážová

Technika, která byla charakteristická pro pojetí Devětsilu dvacátých let a zakládala se na vzájemném propojení uměleckých disciplin. Devětsil byla uměleckou skupinou založenou Vítězslavem Nezvalem. Kolážemi se zabýval i Adolf Hoffmeister, herec Josef Hlinomaz, ilustrátor Jiří Trnka, režisér a animátor Karel Zeman, ilustrátor Jindřich Štyrský a další, ...zejména surrealisté.

Ze světových umělců mistrů koláže lze např. ještě jmenovat Salvadora Dali, Maxe Ernsta,... Nejvýraznějším českým tvůrcem používajícím techniku koláže byl básník a výtvarník JIRÍ KOLÁŘ, který jí dal zcela nový rozměr a stal se tak patrně nejznámějším českým moderním výtvarníkem v zahraničí.

Jiří Kolář – autorská koláž
Porcelánový talíř - **ROSENTHAL** – orig.

Max Ernst – **KRÁL UBU**

Vlastimil Mahdal - **NIKÉ**

V příštím čísle budeme pokračovat v popisu této zajímavé techniky, která podporuje žákovskou fantazii a nepřímou i vztah ke grafice. Poté se budeme věnovat tzv. monotypu – rovněž vzdálené technice grafické, přesto však příbuzné.

Oldřich Páleníček

ČESKÁ GRAFIKA

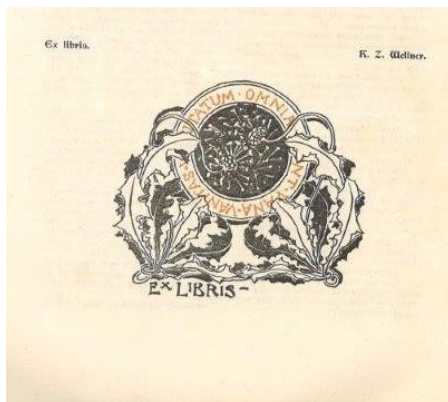
KAREL WELLNER

Významný moravský exlibrista a výtvarný pedagog

Karel Wellner, se narodil 5. 3. 1875 v Unhošti u Kladna, ale mladá léta prožil v pošumavském městečku Plánici a poté v Kdyni. Otec notář si přál mít ze syna strojního inženýra. Ten otcovo přání respektoval a po maturitě na reálce v Praze také pokračoval ve studiu na technice. Po dobu studií bydlel se svým starším bratrem Maxem v rodině medika Františka Žákavce. Studium techniky sice dokončil, ale smysl života našel v umění. S přítelem Žákavcem, pozdějším teoretikem umění, studoval odbornou uměleckou literaturu. Z této doby pocházejí Wellnerovy literární prvotiny.

Po krátké praxi ve Škodových závodech v Plzni (jeho strýc František byl v té době ředitelem závodu) využil v r. 1897 citelného nedostatku učitelů na středních školách pro obor kreslení a po absolvování krátkodobého kursu se stal asistentem pro kreslení, deskriptivní geometrii a modelování na reálném gymnasiu v Praze (Křemencová ulice). Na škole působil dva roky a poté přešel na umělecko-průmyslovou školu (v letech 1899-1902 - profesor Liška), kde působil jako profesor kreslení. Školu už pro onemocnění tuberkulózou nedokončil a zákeřná nemoc ho provázela až do smrti.

V roce 1902 nastoupil jako suplující profesor do Olomouce. František Drkal napsal, že se jeho příchodem dostalo městu velkého daru. Po barokních umělcích 17. a 18. století, byl prof. Wellner prvním velkým umělcem na olomoucké půdě.

Omnia (su)nt vana. Va nitas (van)itatum.“ - "MARNOST NAD MARNOST VŠECHNO JE MARNOST"
(překlad Mgr. Alois Sassmann).

(*) **exlibris Karla Wellnera** (bez jména majitele), perokresba velikosti 81:92 - dekorativní symetrická kresba představuje dva trsy pampelišek, jejichž květy jsou k sobě nakloněny. K nim je přikomponován nahoře kruh, na jehož obvodu čteme hesla:

Již krátký pobyt v Olomouci stačil na to, aby si ji citlivý umělec zamiloval. Město plné architektonických památek s romantickými zákoutími a vlídné přijetí v nově zřízeném reálném gymnaziu "Matice školské v Olomouci" byly pobídkou pro umělce a pedagoga. Významný historik, teoretik a výtvarný kritik té doby Jaromír Lakosil (* 9.2.1923 Bzenec - † 18. 3. 1989 Olomouc) podotýká, že jeho pedagogická práce (v té době bylo kreslení povinným předmětem) nespočívala jen v technické výchově, ale vedla žáky k výchově estetické, k probouzení uměleckého citu a nakonec i k vlastní tvorbě.

Za úspěšnou pedagogickou činností se profesoru Karlu Wellnerovi dostalo ocenění zemské školní rady.

Poznatky a zkušenosti ze své praxe uveřejňoval v odborných a uměleckých časopisech a publikacích. Byl spoluorganizátorem mnohých uměleckých výstav v Olomouci a v okolních městech, kde přednesl řadu přednášek o umění. Radmila Mráčková se ve své diplomové práci zmiňuje i o tehdy vzájemné nevráživosti mezi Prahou a Brnem, respektive mezi Čechy a Moravany. Karel Wellner byl členem v českých a moravských učitelských spolcích s cílem potlačit vzájemné nepochopení a v poněmčelé Olomouci prosadit český živel.

Z Wellnerovy rozsáhlé výtvarné činnosti R. Mráčková připomíná zejména grafický cyklus *Olomouc ve sněhu /1917/, Moravská města* (m. j. Nový Jičín a Štamberk) 1920 a *Deset kreseb z Itálie a Francie*. Tato díla realizoval v r. 1925, rok před svým skonek.

Wellnerova exlibristická tvorba byla dostatečně podchycena v seznamu Exlibris s reprodukcemi. Zachycuje tvorbu 49 listů od r. 1903 do 1925.

Své první exlibris věnoval České realce v Olomouci (*Sova na knize*) a spolu s universálním exlibris z téhož roku to mají být vůbec první moravská exlibris (*). Obě exlibris byla uveřejněna v časopise katolické moderny *Nový život 1903*, vydavatele Karla Dostála-Lutinova v Novém Jičíně.

K. Wellner v časopise uveřejňoval také své glosy v čísle 5. z 1903, roč. 8. a v oddíle Forum seznamuje dosud nepoučeného čtenáře s problematikou tvorby a sbírání exlibris. Rostoucí poptávka přičítá umělecké hodnotě listů větší význam a tím i sběratelství jako takovému, čímž se knižní značka vzdaluje svému určení - označit vlastníka knihy. Autor článku (značka Zet), jmenuje i dva objevitele obou unikátních Wellnerových exlibris - bibliofily Viléma Schmidta a Jaromíra Obrátila.

Karel Wellner, spoluzakladatel moderního exlibris v českých zemích, umírá ve svých jednapadesáti letech (4.6.1926 Olomouc) vyčerpán dlouhotrvající chorobou, pedagogickou a výtvarnou činností. Jeho tvorba je nerozlučně spjata s Olomoucí a s Moravou vůbec.

Poděkování :

Mgr. N. Prokschovi z Muzea umění v Olomouci a paní I. Zárubové z Muzea v Novém Jičíně a Mgr. M. Vyšehlidové za poskytnutí podkladů.

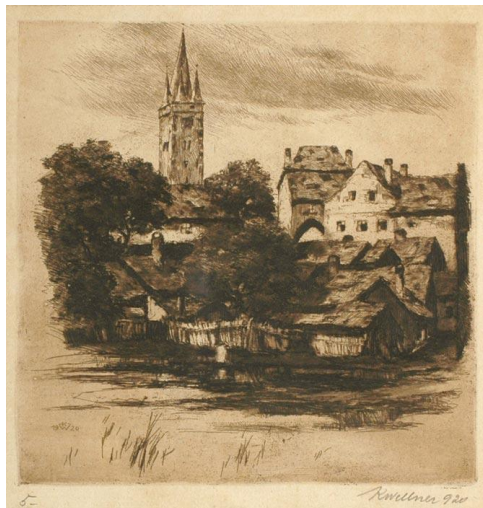
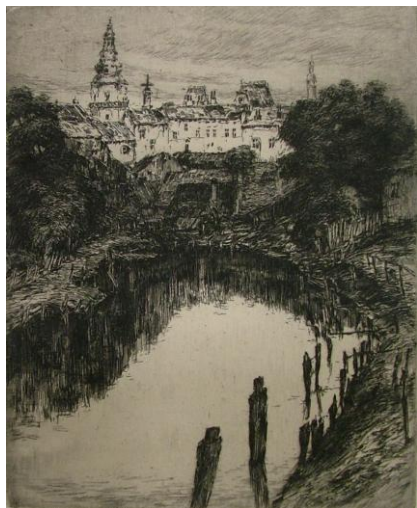
Prameny :

- Knižní značka 1949:2/13-15

- Seznam exlibris č. 42 z r. 1934, sestavil Pavel Vodehnal

- Radmila Mráčková : Karel Wellner, bakalářská diplomová práce, Olomouc 1991

- Karel Wellner : Výstava díla 15.2.12.1948-15.1.1949
 - Karel Wellner : 1875 - 1928, Krajská galerie v Olomouci
 - Elke Schutt-Kehm : Das Exlibris. Harenberg Edition - reprodukce exlibris
 - Kar. Jar. OBRÁTIL. Hrad Pernštýn. L, 109:114 z 1918, str. 21
 - J. ŠTILEC -Sám svobody kdo hoden - svobodu zná vážit každou. Přístav v New Yorku; v pozadí panorama pražského Hradu. mae/b, 110:111
-

Karel Wellner

ZA MĚSTEM (*lept na papíře*)

Z TELČE (1920) (*lept na papíře*)

Podle uvedených pramenů zpracoval

Vladimír Pospíšil

TISKOVÉ ZRÁVY

STŘEDNÍ UMĚLECKOPRŮMYSLOVÁ ŠKOLA SLAVILA 80 LET aneb z Uherského Hradiště na světovou scénu

Osmdesáté výročí založení si připomíná Střední uměleckoprůmyslová škola (SUPŠ) v Uherském Hradišti. Kulaté narozeniny slaví ve velkém stylu: výstavou prací svých absolventů. Mnozí z nich se dokázali prosadit i daleko za hranicemi.

Zatím co v jedné místnosti Střední uměleckoprůmyslové školy zkoušejí spolužačky navrhnout a vyrobit pánskou obuv, ve velkém ateliéru je trpělivý model v kuželu světla terčem zájmu při hodině kresby.

„Každý se může vydat svým vlastním směrem ve volném umění. Na druhou stranu má v sobě naučené řemeslo, prostě si osvojuje základy řemesla a v oboru pak může fungovat dál,“ popsal ředitel SUPŠ v Uherském Hradišti Ivo Savara.

Ševci vymírají, mladých je málo. Instrukce ve Zlínském kraji chtějí popularizovat výuku obuvníků. Studenti mají na co navazovat. Díla téměř osmdesáti nejúspěšnějších absolventů z osmdesátiletého fungování školy teď zaplnila nedalekou muzejní galerii.

„Museli jsme pro tuto akci zrušit i naši stálou expozici, abychom ukázali co nejširší záběr,“ přiblížila kurátorka Galerie Slováckého muzea Milada Frolcová.

„Osvěžením naší výstavy je Tichá pošta, taková zajímavá fontánka od sochaře Zdeňka Šmída ze Zlína, která je možná netradiční ukázkou kinetického umění,“ vysvětlila Frolcová. Začínali ve stejné škole, dnes je zná celý svět.

Papežského dvorního sochaře Otmara Olivu výstava připomíná raným dílem VELKÝ ČTENÁŘ. *„A tím pro nás je i zajímavější srovnání s pracemi jeho syna Ondřeje, který se vydal svou samostatnou cestou,“* uvedla Frolcová.

Na světové scéně se prosadil i Ivan Theimer, který po emigraci nejenže reprezentoval Francii na benátských bienále, ale jako jeden z mála umělců vyzdobil i Elysejský palác. Jeho Don Quijote bude spolu s dalšími díly výtvarníků z uherskohradištské líhně talentů zdobit Galerii Slováckého muzea do ledna příštího roku. Likvidaci klášterů v Československu bude připomínat dvoumetrová pamětní deska od Otmara Olivy

POZNÁMKA z REDAKCE:

Jako absolvent SUPŠ v Uherském Hradišti z let 1963 – 1967, upřímně gratuluji škole k tomuto krásnému jubileu. Leč tato zmínka krátce a jednostranně se zmiňuje o úspěších školy (zejména porevolučních) a z kontextu působení celého jejího historického vývoje přednostně vytrhuje do popředí dva - tři absolventy - reprezentanty školy. Sochaře Ivana Theimera a Otmaru Olivu. To už ale není úspěch školy. To je úspěch jejich vůle, jejich práce, jejich nadále se rozvíjejícího talentu a nekonečné dřiny...

Samozřejmě před jejich uměním hluboce se skláním se rčením „**klobouk dolů**“. Jsem také sochař. „**Jenom**“ reprodukcí. V kamenosochařském družstvu uměleckých řemesel KAMENA v Blansku jsem reprodukoval plastiky do kamene významným akademikům té doby (Marek, Gajda, Preclík, Axmann, Kovanič...) . Tvrdá týmová práce „*pod širákem*“, v níž šlo většinou o interpretaci modelů zvětšených několikanásobně do kamene, ale i o zdraví. Díla mnohých umělců – absolventů školy – si skutečně zejména po „**sametové revoluci**“ prorazila cestu ke svobodnému volnému umění a jistě to nebyla cesta jednoduchá. Nebyli to ale jen sochaři a absolventi kožené galanterie, ale byli to stovky výtvarníků ze všech oborů, jimiž se škola od svého zrodu mohla pochlubit. Je třeba nezapomenout i na jejich „**předrevoluční**“ tvůrčí úsilí a zápasy s bezbřehou ideologií, která mnohým z nich znepríjemnila život nebo dokonce zničila, jiné přiměla opustit i republiku. O nich je třeba se důrazněji zmínit! I o jejich tvorbě. Mnohé z nich jsem znal a dodnes obdivuji jejich odvalu a samozřejmě i jejich umění. Svůj kalich hořkosti jsem si ale také vypil až do dna a je pravdou, že až po roce 1989 jsem se mohl nadechnout a tvořit svobodně a nezávisle. Nicméně děkuji i vynikajícím profesorům té doby, v níž jsem studoval, byť mnozí byli tzv. „*kovani*“ ale jsou již dnes in memoriam. Mlčí se o nich. Dali mně mnoho – lidsky i odborně a vyzbrojili mě ve svém oboru vědomostmi, o kterých dnešní absolventi mohou jen snít. Přemýšlím také nad tím, proč jsem vůbec nikdy ani v jednom případě od roku 1967, kdy jsem na SUPŠ v Uherském Hradišti maturoval, nedostal žádnou pozvánku na jakékoliv absolventské setkání se svými spolužáky, se svými profesory, proč jsem nikdy neobdržel žádné avizo!!!, žádný katalog školy, ne tak jubilejní, ne tak výzvu k dokumentaci svých prací na výstavu – to už vůbec ne!... Nejsem ješita a „*necpu se na výsluní*“ není to v mé povaze a je mně to cizí!!, netrápí mne to!! ale mrzí mne to, a v tomto pohledu bohužel a bohudíky nejsem sám. Kladu si také otázku, podle jakého klíče si tedy vybírali organizátoři jubilejní výstavy oněch osmdesát „*nejúspěšnějších*“ reprezentantů školy. Vybírat ty „*nejúspěšnější absolventy*“ nebyl zrovna ten nejlepší nápad. Originální ale tedy je! A co ti ostatní, ti jsou kdesi na periferii amatérských neúspěchů? A tím škola ztrácí také na svém kreditu bez ohledu na to, zda její absolventi jsou na Papežském dvoře a Elysejském paláci jako doma. Čím více se časově vzdalují od dob studií na této škole, tím více mám pocit narůstání její elitářské pózy a studu za svou předrevoluční pedagogickou a uměleckou aktivitu před ostatními školami v časech řízených celostátně a direktivně. I v této době měla škola také vynikající profesory a stejně tak i žáky – absolventy. V podstatě vzato princip nadřazenosti díky ideologii předrevoluční strany a vládoucí třídy, vládl na škole nejen tehdy, ale zdá se, že geneticky přechází i do dneška. Jsem mj. také absolventem Průmyslové školy stavební ve Vysokém Mýtě. Byl jsem na ni odmaturoval v roce 1959, tedy v časech tvrdé diktatury proletariátu – nezapomněla nikdy na své absolventy a tedy ani na mne!!!

A za to jí patří dík.

Oldřich Páleníček

CESTUJEME S KNÍŽNÍ ZNAČKOU

do Eisenstadtu, hlavního města rakouské spolkové země Burgenland, kde naším cílem bude zámek knížat Esterházy von Galántha.

Karel Beneš – **EXL ALMA PETZ**
Litografie

Uherský knížecí rod byl známým mecenášem výtvarných a hudebních umělců (Joseph Hayden 1732-1809, v letech 1761-1790 kapelník zámeckého orchestru. Zámek byl postaven v letech 1663-73 v tzv. Deutsch-Westen-Ungarn. Získáním uherské koruny v 1526 připadlo území Habsburkům. Násilné pomadžáršťování v 19. stol. mělo jen malý úspěch (odstranění něm. škol). Trianonskou mírovou smlouvou /1920/ se muselo Maďarsko tohoto území vzdát, ale ne bez vážných nepokojů. V Ódenburgu (Šoproň) proběhl plebiscit v r. 1921 pod dohledem anglické komise hlasovali i mrtví maďarští občané.

Nádherný barokní zámek v romatickém městečku **Eisenstadt** (12 tisíc obyv.) si vybrala pro své exlibris rakouská sběratelka Alma Petz. Vlastnila cca 60 exl českých autorů. Autorem exlibris je Karel Beneš (*1932).

Průčelí zámku je zdobeno 18 bustami uherských vojevůdců v (v nikách v mezipatře) a podstřešními maskarony - a ani jeden obličej se neopakuje. Zámek je přístupný. Esterhazyové byli od 17. stol. významnými úředníky habsburské monarchie. Za zmínku stojí životní osudy Jánose Esterházyho. Zemřel jako vězeň č. 7832 v mírovské věznicí, v období RČS a Slovenského státu byl

politickým reprezentantem Maďarů. V 1947 byl odsouzen jako kolaborant a v roce 2011 mu slovenští Maďari odhalili v Košicích pomník. Ke konci 50. let se do Prahy dostaly desítky uren zemřelých ve věznicích a v roce 1960 za přísného utajení byly uloženy v urnovém háji v Praze-Motole, mezi nimi je i pamětní deska Jánose Esterházyho, jako zvučle komunistického bezpráví.

POZNÁMKY:

Literatura :

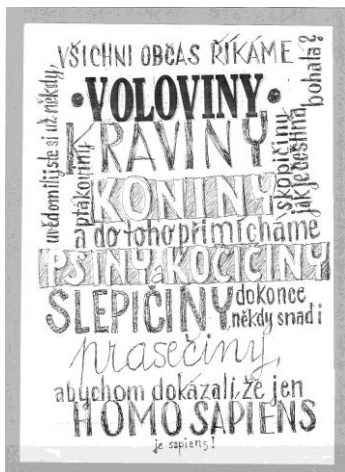
- Das neue Duden Lexikon
- Knaurs Kulturführer - Österreich
- Soupis exlibris Karla Beneše - Alma PETZ. Rakousko, Eisenstadt, zámek Esterházy. kamenorytina - 107:90, 1991
- Lidové noviny 18.3.1011 a 16.XII. 2011

Vladimír Pospíšil

Z NAŠEHO ARCHIVU SBÍREK A KNIHOVNY

Dr. Josef Beneš - (* 1917 ve Vlčnově – † 2005 v Praze) - český pedagog, etnograf a muzeolog.

Smysl a cíl výtvarné činnosti dr. Josefa Beneše leží v oblasti dokumentačních záznamů a zachycení mizejícího světa lidových zvyků a tradic. V podstatě jde o folklorní tematiku, provedenou technikou lavírovaných kreseb, perokreseb, pastelů a kombinovaných technik. Všechny Benešovy práce jsou zasvěceny obdivu k lidovým písním, tancům, hudcům a lidové kultuře. Benešovo výtvarné dílo nepostrádá svou typickou, jadrnou, expresivní kresebnou linku, pro kterou je charakteristický smysl pro vtip a humor. Z našeho archivu bohatých sbírek jsme pro čtenáře vybrali dvě Benešovy kresby textové a obsahově úderné, vtipné a nepostrádající jemný cit pro pochopení života na moravském Slovácku.

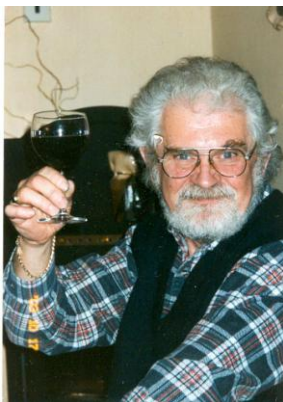

Josef Beneš

LETÁK – tužka a flomaster – A4

DVA HUDCI Z VLČNOVA – pastelky a flomaster – A4

VŠECHNO NEJLEPŠÍ V NOVÉM ROCE 2020

Redakce ZHOŘ ART

Umělecká tiskárna v likvidaci,
děkujeme za spolupráci !

ART-TISK ŠUMICE
Uherskobrodská 110
687 31 Šumice

Redakční uzávěrka příštího čísla
ZHOŘ ART č.1, ročník IV.,
15. březen 2020